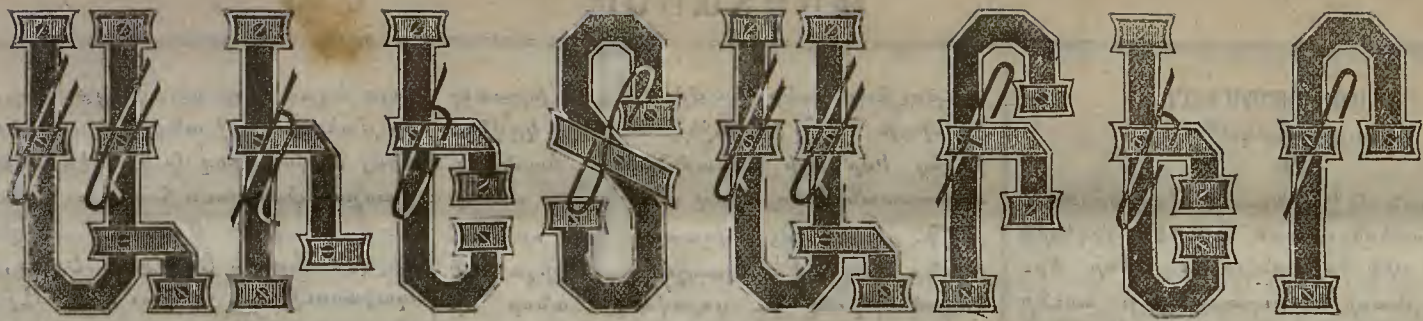

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵՎԱՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԹ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 12, 1896

ԹԻԻ 36

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Անարատ	281
Կատարեալ Փրկութիւն	281
Պղտիկ թերութիւններ	281
Սինայէ ցորդանան	282
Հինգ Գարեղէն Հաց	282
Երկնային Աղբիւր	283
Ուրեմի Թէյլը Եպիսկոպոս	283
«Ես Ատիկա Չեմ Սերեր»	283
Հիւանդ Կերակուել	284
Պերկին Աղաներու Աշտեղութեանց	
Խնդրին Լուծումը	284
Հրաբուխի Մը Բորբոքման Հետեանքները	284
Յարմար Ուտելիք	285
Թշուազութիւնք	
Երջկայի Հայ Աւետարանական Եկեղեցին	285
Այցելութիւններ Կերակուող Դպրոց- ներու	286
Ազգեր	286
Հանդէս Փաղաքական	287
Գրամական	288

ԱԻՆՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախսը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ բղթատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնք պարտին ուղղորդիլ առ Մր. Հ. Ս.
Պարնըմ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԱԳԻՐ

ԱՆԱՐԱՏ

Յօդուածագիրը մը կը պատմէ թէ օր
մը ընկերներով ածխահանք մը գնաց:
Գետնուղիին ճիշդ եղբրը տունկ մը
բուսած էր բոլորովին ճերմակ: Այցե-
լուները զարմացան որ հոն, ուր հան-
քածուխի փոշին անպակաս էր, այդ
պղտիկ տունկը այնչափ մաքուր և ճեր-
մակ կ'երևէր: Հանքագործ մը ափ մը
սև փոշի նետեց անոր վրայ, բայց փո-
շիի հատիկ մը չփակաւ անոր: Այցե-
լուներն ալ փոշի նետեցին անոր վրայ,
բայց հանքածուխին փոշին չկեցաւ տուն-
կին վրայ: Անոր ճերմակ թերթիկները
կիտուածային սքանչելի խաւ մը ունէին,
որուն վրայ բիծ կամ արատ չէր ձեա-
նար:

Ածխահանքի փոշիներուն մէջտեղ իր
մաքուր ճերմակութեամբ փայլող այս

պղտիկ տունկը պատկեր մըն է այն կեան-
քին զոր վարելու է ամէն քրիստոնեայ:
Այս չար աշխարհի մէջ, ուր կը չըջա-
պատեն մեզ անհամար անսուբը աղ-
ղեցութիւններ, քրիստոնեաներու պար-
տականութիւնն է մաքուր ըլլալ՝ «ու
անձը անարատ պահել աշխարհէն»:
Ինչպէս կարելի է այս՝ կը կարծէք:
Քրիստոս կրնայ պահել ձեզ: Եթէ
Աստուած կրնայ այնպէս պահել պղտիկ
տունկ մը որ փոշին չկրնար արատաւո-
րել անոր ճերմակութիւնը, չը կրնար
միթէ իր շնորհքով այնպէս փոխակեր-
պել ձեր սիրտը որ մեզք մը չարատա-
ւորէ անոր մաքրութիւնը: «Ուրեմն դուք
կատարեալ եղէք՝ ինչպէս որ ձեր երկ-
նաւոր Հայրն ալ կատարեալ է»:

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

Բարեմի Կարգաւ և Կարգաւ (Եբր. Է. 25).

Քանի մը տիկիներն օր մը այցելու-
թիւն տուն Տիկին Հընթիկտընի, որ
այդ առթիւ անոնց հարցուց թէ արդեօք
Հուրթիկտի քարոզը երբեք լսած էին:
Պատասխանեցին թէ չէին լսած: Այն
տան Տիկին Հընթիկտըն ըսաւ անոնց,
«Երանի թէ լսէիք, վաղ իրիկուն պիտի
քարոզէ»:

Տիկիները խօսք տուն երթալ մտիկ
ընել անոր և գացին: Յետոյ երբ իրենց
հարցուցաւ թէ հաւնեցա՞ն արդեօք, ը-
սին. «Մը. Հուրթիկտ ամենէն տարօրի-
նակը և ամենէն անմեկնելին է բոլոր
քարոզիչներուն մէջ որոնց երբեք մտիկ
ըրած ենք: Խեղճի հակառակ շատ բաներ
ըսաւ, ի մէջ այլոց՝ յայտարարեց թէ Յի-
սուս Քրիստոս այնչափ յօժար էր մեղա-
ւորներն ընդունելու որ Սատանային խո-
տելիներն ընդունիլ չմերժեց: Արդ, երբեք
այսպիսի բան լուսած է»:

Երբ Հուրթիկտի հաղորդուեցաւ այս
ծանր դիտողութիւնը, նա պատմեց հե-
տեալը. «Օր մը խեղճ կին մը եկաւ
ինծի և ըսաւ. «Պատուելի, եկեղեցւոյդ
դրան քովէն կ'անցնէի, և քարո-
զողի մը ձայնը լսելով՝ կեանքիս մէջ
երբեք չըրած բանս ըրի, ներս մտայ:
Եւ առաջին բանը որ լսեցի քեզմէ՝ սա

էր թէ Յիսուս սիրով կ'ընդունի Սատա-
նային խոտելիները: Պատուելի, ես մե-
ղանշական կեանք մը վարած եմ և
Սատանային ծառայութեան մէջ այնչափ
մտած եմ որ իրաւամբ կրնամ անոր
խոտելիներէն մէկը կոչուիլ: Կը կարծէք
թէ Յիսուս կ'ընդունի զիս»:
Ապահով-
ցուցի զայն թէ տարակոյս չկայ որ կ'ըն-
դունի, եթէ ինք յօժար է անոր դի-
մելու»:

Արդիւնքը կը թուէր հաստատել թէ
այդ դարձը իրական դարձ էր:

ՊԶՏԻԿ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մենք ենթակայ ենք քիչ ուշադրու-
թիւն և կարեւորութիւն ընծայել պար-
տականութեան մէջ գործուած պղտիկ
թերութիւններու: Մեզի պղտիկ բան
կը թուի մեր խօսք չպահելը, բարկա-
նալով անխոհեմ կամ ծանր խօսք մը
ըսելը, խիստ և անբարեսէր ոգի մը
ցուցնելը, առանց համակրութեան ու-
րիշի մը վրայ խօսելը, մէկու մը հետ
անքաղաքավարութեամբ վարուիլը, ևն.,
ևն.: Յորչափ պարկեշտ, հաւատարիմ
և ընկերասէր ենք, կարեւորութիւն չենք
ընծայել փոքր թերացումներու կամ
թերութիւններու:

Բայց երբեք չենք կարող պատմել
թէ ամենափոքր պարտականութեան մը
մէջ անգամ թերանալու հետեանքն
ինչ կրնայ ըլլալ: Մեր կեանքին միաս-
կու տայ: Քիչ մը աւելի կը տկարացնէ
մեր նկարագիրը: Քիչ մը աւելի կը տկա-
րացնէ մեզ դիմադրել այն փորձութեան
որ յաջորդ անգամ պիտի դայ նոյն կէ-
տին վրայ: Կ'ընդհատէ մեր հաւատար-
մութեան ունակութիւնը և մեզի կը դիւ-
րացնէ երկրորդ անգամ ընդհատել
զայն: Մենք մեզի դէմ կը մեղանշենք
երբ ամենափոքր բանի մը մէջ իսկ
կը թուցնենք մեր ժրջանութիւնը և
հաւատարմութիւնը: Դարձեալ, չենք
գիտեր թէ ուրիշներու համար ինչ
կ'ըլլայ հետեանքը երբ անոնց առջև
կը թերանանք: Գիտցուած է թէ քրիս-
տոնէի մը բարկութիւնը երկար ժամա-
նակ կ'ուշացնէ քրիստոնեայ կեանք մը
սկսիլ փորձողի մը զքրիստոս ընդունիլը:

ՍԻՆԱՅԵ ՅՈՐԴԱՆԱՆ
[Խմբագրական]
19.

ԼԲ. գլխուն մէջ գտնուած երգը երբայա-
կան բանաստեղծութեան ամենէն գեղեցիկ
նմոշներէն մին կը համարուի: Անոր եր-
բայական բնագրին իւրաքանչիւր տունը
կը բաղկանայ երկու նոյն եւ նման խօսքերէ
որոնց իւրաքանչիւրին մէջ երեք բառ կամ
բառի երեք բարդութիւն կայ: Առ հասարակ
երկրորդ խօսքը առաջինին իմաստը կը շնորհ-
տարբեր ձեւով մը զայն կրկնելով: Այս հա-
սարակ մէկ յատկանիշն է երբայական բա-
նաստեղծութեան: Երգին գրաւիչ հանգա-
մանքը սակայն կ'աւելնայ երբեմն երբեմն
այս ընդհանուր ձեւէն ալ շեղելով:

Գալով երգին հեղինակին, արդի շատ
քննադատներ, մինչեւ իսկ այնպիսիներ որ
կ'ընդունին թէ ներշնչեալ է այն, կ'ըսեն թէ
Բաբելոնեան գերութենէն ետքը գրուած
ըլլալու է: «Եթէ Մովսէս կ'ըսար» կ'ըսէ
Տր. Հարփըր, «Երբեք ուրիշ մը մէջ իր ժո-
ղովրդին խօսիլ իբրեւ ժողովրդի մը որ մե-
ղանչեց եւ տառապեցաւ ապստամբութիւն-
ներով, որոնց գրգռեց եղաւ իրենց բար-
գաւաճումը Գանանու մէջ ուր դեռ չէին
մտած երբ ինք մեռաւ, կարելի է հաւատալ
նաեւ թէ նա իր մահն ստորագրեց»: Սա-
կայն այս ուղիղ տրամաբանութիւն կ'ըլլայ
այն ատեն միայն երբ համարինք թէ ապագան
կանխաւ դիտեալ եւ գուշակելն անհնարին է:
Ճիշդ ինչպէս Աստուած զՄովսէս Փառաբանի
զազաթն հանեց եւ անոր թոյլ տուաւ տես-
նել երկիրը ուր պիտի չմտնէր, նոյնպէս
կրնայ անոր մտաց առջեւէն անցուցած ըլ-
լալ իր ժողովրդին ապագայ պատմութեան
ուրուագիծը: Երգին ոճը գիրքին մնացեալ
մասին ոճին նման է: Ամբողջ քերթութեան
մէջ յեղեղուած վէմին, նաեւ մաշող կրա-
կին, օրինակը գործածելը բնական էր անոր
որ Տէրօջը ներկայութեանը մէջ մտած էր
Սինայի ապառաժ գագաթը ուր լեռը կրակով
կ'այրէր:

Երգին պարունակութիւնը իր ծագման
յարմար եւ վայելուչ է: Կը սկսի ներածու-
թեամբ մը ուր գրողը երկինքի եւ երկրի
հրաւէր կը կարգայ որ ահանջ դնեն: Ապա
կը ստորագրէ Աստուծոյ ստորագրելը եւ
վարմունքը եւ ժողովրդին խոտոր եւ մոլոր
ձամբան: Աստուած ժողովուրդը ապաշխա-
րութեան բերելու համար զանոնք կը հրա-
ւերէ ետ նայիլ եւ յիշել թէ ինք ինչպէս
վարուեցաւ իրենց հետ, եւ իրենց վրայ
իր հոգածութիւնը ցուցնելու համար մէջ
կը բերէ արծիւին իր ձագերուն հետ վարունե-
լու գեղեցիկ օրինակը, հասկցնելով թէ իր
նպատակն էր ճիշդ նոյնպէս զանոնք վեր
վերցնել իրենց բոլոր նեղութիւններուն մի-
ջոցաւ: Վէմերն անգամ մեղր տուած էին ա-
նոնց եւ ապառաժուտ հողը ձիթենի հասցու-
ցած: Սակայն որչափ աւելի օրհնուեցան, նոյն-
չափ աւելի ապականեցան եւ ապստամբեցան
իրենց հայրերուն անծանօթ աստուածներ
պաշտելով: Ասոր համար Տէրօջը բարկու-
թիւնը գրգռուեցաւ անոնց դէմ, եւ պատ-
ժուեցան սովով, ժանտախտով, վայրի գա-
ղաններով եւ մարդկային թշնամիներով:
Միայն իր անուանն համար էր որ Տէրը
բոլորովին բնաջինջ չըրաւ զանոնք: Իս-
րայելի պարտութիւններուն համար չկար
ուրիշ մեղիւնութիւն բացի Տէրօջը բարկու-
թենէն, քանզի հեթանոսներն իսկ գիտէին
թէ իրենց աստուածները չէին կրնար անոր
հետ բաղդատուիլ (համար 31): Սակայն Աս-

տուծոյ նպատակը իր ժողովուրդը խրատել
էր միայն եւ ոչ թէ ջնջել, եւ երգը կը վեր-
ջանայ Իսրայելի թշնամիներուն հասնելու
դատաստանին հոյակապ տեսիլով:

ԼԳ. գլխուն մէջ յիշատակուած օրհնու-
թիւնը այնպէս է որ պատշաճապէս կը յայտնէ
հոգածութիւնը եւ գորովանքն անոր որ
թէ՛ առաջնորդ եւ թէ՛ հայր եղած էր իր
ժողովրդին: Այս օրհնութեան ուրիշ ուեւէ
պարագաներու չյարմարիլը փաստ մ'է թէ
հեղինակը Մովսէս էր: Նախորդ գլխուն մէջ
գտնուած երգէն կը տարբերի ասով որ յան-
գիմանութիւն եւ ամբաստանութիւն չպա-
րունակեր բնաւ: Երգին ազդարարութիւնը
բաւական էր, եւ հիմա օրհնութեան ամէն
մէկ տողին մէջ օրհնականութիւն կը բուրդէ եւ
ժողովրդին երջանիկ վիճակը կը նկարուի:
Կարգը որով ցեղերը կը յիշուին՝ Յակոբի
որդիներուն տարիքին բնական կարգը չէ,
ոչ ալ Յակոբի օրհնութեան մէջ գտնուած
կարգն է (Ծն. Խթ.): Հոն նահապետը եր-
կարօրէն կը խօսի Յուդայի եւ Յովսեփի
ապագային վրայ, մինչ Մովսէսի օրհնու-
թեան մէջ նշանաւոր տեղ կը գրաւեն Դեւի
եւ Յովսեփ, եւ Յուդայի վերապահուած
փառքի մը ակնարկութիւն չկայ, ինչպէս
կար Յակոբի օրհնութեան մէջ՝ այն պատ-
ճառաւ որ այդ ցեղէն պիտի դար Մեսիան:
Շմաւոն չյիշուի: Ռուբենի ակնարկու-
թիւնն ալ կարծես կը ցուցնէ թէ այդ ցե-
ղին համար բնաջինջ ըլլալու վտանգ կայ:
Ներածութեան (համար 1-5) իմաստը սա
կը թուի թէ Աստուծոյ օրհնութիւնը եւ
Իսրայելի հետ անոր յարաբերութիւնը յա-
ջորդ համարներուն մէջ նկարագրուած եր-
ջանկութեան հիմն էր: Վերջին համարները
(26-29) ցնծութեան բառերով կը հռչակեն
երանութիւնն այն ազգին որուն ապաւէնը
եւ վահանը Տէրն է:

Նաեւ լեռը որմէ տեսաւ Մովսէս Գա-
նանու երկիրը՝ կը նկարագրուի իբրեւ թէ
«Երկրօվի դիմաց» գտնուող: Բայց մինչեւ
վերջը սասորձողութիւնը չէր հաստատուած:
Յորդանանու արեւելեան կողմի բարձրա-
ւանդակին վրայ երեք կատարներ կան: Ա-
սոնց մին հիմա կը կոչուի Ճէպէլ Նէպալա:
Ասիկա ճիշդ Երկրօվի դիմացը չէ, այլ միայն
իբր տասը մղոն աւելի դէպ հարաւ: Իր
զագաթէն կը պարզուի զեօին անդիի կողմի
երկրին գեղեցիկ տեսարանը: Հաւանօրէն
Տէրը այդ լեռնէն Մովսէսի ցուցուց «բոլոր
երկիրը մինչեւ արեւմտեան ծովը»: Միայն
մօտագոյն մասերը որոշակի պիտի տես-
նուէին եթէ Մովսէսի տեսողութեան կա-
րողութիւնը զերբնականօրէն չաւելնար:
Բայց շատ հաւանական է որ աւելցաւ:

Վսեմութիւն մը կայ այն պարզութեան
եւ համառոտութեան մէջ իսկ որով կը յիշ-
ուին Մովսէսի մահը եւ թաղումը: Ռաբ-
բիական աւանդութիւնը յաւելումներ ըրած
է այս պատմութեան վրայ: Կ'ըսէ թէ լա-
ցող ժողովուրդը Մովսէսի ետեւէն գնաց
մինչեւ որ նա նշան տուաւ որ ետ երթան:
Ապա Յեսու եւ Եղիազար եւ ծերերը անոր
հետ մինչեւ զազաթը ելան, ուրկէ ետ զրկեց
ծերերը: Մինչ Յեսուի եւ Եղիազարի հետ
կը խօսակցէր եւ զանոնք կ'ողջագուէր,
յանկարծ ամալ մը ծածկեց զանոնք եւ
Մովսէս անոնց տեսութենէն անհետ եղաւ
խոր հովիտի մը մէջ: Մովսէսի գերեզմա-
նին յայտնի չըլլալուն նպատակն էր հա-
ւանօրէն ժողովրդին թոյլ չտալ որ զայն
յարգեն, թէեւ ուրիշ բացատրութիւններ ալ
տրուած են: Մին սա է թէ գերեզմանն ան-

յայտ եղաւ Իսրայելացուց չթողու համար
որ մահուան մէջ տեսնէին այն դէմքը որուն
վրայ Մովսէս քօղ մը կը ձգէր աստուածային
փառքով փայլելուն համար: Նաեւ կը կար-
ծուի թէ, թէեւ Մովսէս մահէ զերծ չմնաց,
ինչպէս մնացին Ննովը եւ Եղիա, բայց ա-
պականութիւն չտեսաւ, եւ Այլակերպու-
թեան լեռան վրայ իր երեւումը կը կարծուի
ցուցնել թէ իրեն կանուխ յարութիւն առ-
նելու պատիւը չնորհուեցաւ: Յուդայի
թուղթին մէջ եղական համար մը կայ ուր
կ'ըսուի թէ Միքայէլ հրեշտակապետը եւ
Սատանան վիճեցան Մովսէսի մարմինին
վրայ: Բայց մեծ օրէնսդիրն, ինչ ալ եղած
ըլլայ իր մարմինը, մեզի դաս կու տայ իր
մահուամբ, ինչպէս տուաւ իր կեանքովը:
Տր. Հարփըր կ'ըսէ. «Այդ անձնաւորու-
թիւնը, որ միս միսակ մեռնելու վրայ էր
լեռանը գլուխը առանց տեսնելու լրումը
իր վերջին (Բանանու երկիրը մտնելու)
բուռն բաղձանքին, որ իրեն զլացուեցաւ
Աստուծմէ, ամօթահար ընելու եւ լռեցնե-
լու է մեզ երբ կը նեղանանք մեր յոյսերուն
կորսուելուն համար»: Դարձեալ, Մովսէսի
մահը կը սորվեցնէ, կ'ըսէ, «Եթէ հնար է եւ
հարկ է Աստուծոյ ծառայել անդեղեւ կեր-
պով մինչեւ անգամ երբ մեզի կը զլացուի
հատուցումը որուն կը բաղձանք եւ երբ
ամէն ուրիշ միջթարութիւն աղօտ է»:

Այսպէս մեռաւ Մովսէս 120 տարեկան
հասակին մէջ առանց կորսնցնելու իր մտաց
եւ մարմնի կորովը: Իր դարուն եւ ժամա-
նակին ամենէն նշանաւոր դէմքն եղաւ ոչ
միայն պաշտօնովը զոր վարեց, այլ եւ իր նկա-
րագրին վսեմութեամբը: Իր ժամանակակից-
ներուն մէջ ինք միայն յարմար հանդիսա-
ցաւ այն բարձր պատասխանատուութիւն-
ներուն եւ դժնդակ աշխատութիւններուն
որոնց կոչուեցաւ: Մեծ եղաւ իբրեւ առաջ-
նորդ, մեծ եւ իբրեւ մարգարէ՝ Աստուծոյ
կամքը յայտնող: Ոչ միայն գլխաւոր անձ-
նաւորութիւնը եղաւ իր ժամանակին, այլ
եւ գլխաւորը բոլոր այն արժանեւոր ան-
ձերուն որ կ'երեւին Հին Կտակարանի պատ-
մութեան մէջ: Մինչեւ որ եկաւ Քրիստոս՝
չապրեցաւ մէկը որ «Մովսէսէն աւելի
փառք» արժանանար: Մովսէս օրինակ մը
եղաւ Քրիստոսի, որ «Ժամանակաց լրանա-
լուն» եկաւ եղաւ աւելի մեծ Մարգարէ մը,
աւելի իմաստուն Վարդապետ մը, աւելի
բարձր Օրէնքի մը Տուիչը, եւ աւելի հզօր
բարեխօս մը, «լաւագոյն ուխտի մը միջ-
նորդ»: Մովսէս իր բարբառոս դարուն մար-
գերէն շատ վեր բարձրացաւ իր կրօնական
զաղափարներուն համար որ զինք կառա-
վարեցին, նաեւ այն աւելի ուղիղ ըմբռնու-
մին համար զոր ունեցաւ Աստուծոյ նկա-
րագրին սրբութեան եւ գեղեցիկութեան
վրայ: Բայց Քրիստոս Աստուծմէ եկաւ եւ
զայն յայտնեց աւելի կատարեալ կերպով,
եւ որ աւելին է, Քրիստոս Աստուած էր:

Վ. Ե. Զ.

ՀԻՆԳ ԳՍՐԵՂԷՆ ՀԱՅ

Թերեւս սիրելի Տէրը սիրող եւ անոր
ծառայել ցանկացող մեր մանչերէն եւ աղ-
ջիկներէն շատեր կը ցաւին տեսնելով որ
կը թուի թէ քիչ բան կարող են ընել անոր
սիրոյն համար: Ասոնք քաջալերուելու են
միտք բերելով այն պատահին, «որ հինգ
գարեղէն հաց ու երկու ձուկ» ունէր եւ
որուն այդ փոքրիկ պաշարով մեր Տէրը կե-
րակեց մեծ բազմութիւնը: Ձեր պաշարն

ալ, թէեւ ըլլայ փոքր, կրնայ այդպէս դոր-
ծածուիլ եթէ Տէրոջը տրամադրութեան տակ
դնէք:

Մէկն այս հրաշքին վրայ դրելով կ'ըսէ.
«Երբ հրեայ մայրը աղաց դարին, շաղեց
խմորը, տաքցուց փուռը եւ հինգ հացերը
տուաւ իր պզտիկ տղուն որ գնաց ներկայ
ըլլալ բացողեայ գումարումին, միտքէն չան-
ցուց թէ իր պզտիկ հացերը, Նազովրեցի
Յիսուսի ձեռքէն անցնելով, չնորհաց խօս-
քերը լսելու համար հաւաքուած հինգ հա-
զար հոգին պիտի կերակրէին: Մենք ալ,
երբ չնչին ծառայութիւն մը կը մատուցա-
նենք, միտքէ չենք անցընել թէ Աստուած
ի՞նչ մեծ օրհնութիւն կրնայ թափել մեր
աշխատութեան վրայ: Մեր գործը սրտանց
կատարենք Աստուծոյ համար եւ աղօթենք
որ մեր ձեռաց աշխատութիւնն ընդունի
եւ իր յաւիտենական օրհնութեամբ պսակէ»:

ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՂԲԻՐԸ

Անգամ մը գտնուեցայ Ուէյլիի ծովագեր-
եայ գեղեցիկ փոքր քաղաք մը, ուր ժողո-
վուրդը իր բոլոր ջուրը հորէ մը կը ստա-
նայ:

«Երբեք կը ցամքի՞ այս հորը», հարցուցի
աղջկան մը որ ջուր քաշելու եկած էր:
«Յամբի՛, Այո, տիկին, շատ անգամ կը
ցամքի չոր եղանակին մէջ»:
«Այն ատեն
ո՞ւր կ'երթաք ջուր բերելու»:
«Գիւղէն քիչ
մը անդին գտնուող աղբիւրը»:
«Եթէ այդ
աղբիւրն ալ ցամքի»:
«Աւելի վերի ջուրը
կ'երթանք, որ ամենէն աղէկն է»:
«Բայց
եթէ այդ վերի ջուրն ալ ցամքի»:
«Ոչ,
տիկին, այն ջուրը բնաւ չցամքիր: Ամառ
ձմեռ կը վազէ, միշտ նոյն է»:

Գացի եւ այդ պատուական գետակին քով
որ «բնաւ չցամքիր» Յստակ, փայլուն էր
իր ջուրը: Բլուրն ի վար կը հոսէր՝ ոչ թէ
հեղեղի ոտովով եւ աղմուկով, այլ ա-
ռատ եւ անարգել հոսանքի մը մեղմ մրմուն-
ջով: Կը հոսէր դէպ ի պողոտային մէկ կող-
մը, ամէն տղեկի սափորին մօտ եւ ամէն
պարսպ աման լեցնելու բաւական: Պզտիկ
թռչունները կու գային խմել անկէ: Ոչ-
խաբները եւ գառնուկները ճամբայ մը բա-
ցած էին մինչեւ անոր եղերքը: Բեռնաբարձ
ծարաւի կենդանիները փողոտ ճամբուն մէ-
ջէն սորված էին երթալ այն վտակին քով
«որ բնաւ չցամքիր»:

Յիշեցուց ինծի կենաց եւ փրկութեան
ջուրերը որ կը բխին յաւիտենական Վէմէն
եւ բոլոր մարդոց մօտեցուցուած են Յի-
սուս Քրիստոսի Աւետարանով: Նեղութեան
եւ ձախորդութեան օրերու մէջ ամէն ու-
րիշ վտակ կրնայ ցամքիլ, բայց երկնային
այս աղբիւրը հոսելէ բնաւ չաղաչիր:

ՈՒԻԼԵԸՄ ԹԵՅԼԸՐ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍԸ

Ափրիկէի Մեթոտական միսիոնար Ուիլիամ
Թէյլըրի յօրինած գիրքը զարմանալի գիրք
մըն է: Տասնմէկ տարիէն քիչ պակաս ժա-
մանակ անցած է յորմէ հեռէ խուճա մը
միսիոնարներ տարաւ Անկոլա, Քոնկոյի հա-
րաւակողմը: Բնիկներուն լեզուն երբեք
գրաւոր ձեւի վերածուած չէր, բայց հինգ
տարուան մէջ այս ռասիկները կարող
եղան տեղւոյն բնակիչներուն քարոզել եւ
Քրիստոնեաներու լեզուի քերականութիւն
մը եւ Յովհաննու Աւետարանը տպագրել
նոյն լեզուին: Բնիկներուն շատին նկարագ-
րին եւ կեանքին մէջ տեղի ունեցած մեծ փո-
փոխութիւնը կը լուսաբանուի քրիստոնէու-
թեան դարձողներէն մէկուն պատմութեանը

միջոցաւ, զոր պատմեց Թէյլըր եպիսկոպոս
մօտերս ի Քիլիլլընտ գումարուած Մեթոտա-
կան ընդհանուր ժողովին առջեւ կարդացած
տեղեկագրին մէջ: Այս եպիսկոպոսը, երբ
այցելեց Պարրաքայի կայանը, հետագայ
պատմութիւնը լսեց տեղւոյն միսիոնարէն:

«Կ'ուզեմ ձեզի հետ խօսիլ մեր ձէսփերին
վրայով: Իմ ամենէն լաւ երկրագործս,
իմ ամենէն ընտիր քարոզիչս եւ իմ ամե-
նէն յաջողակ աշխատաւորս է: Բայց ծեծ
կ'ուտէ բնիկներէն ուր որ բաւական մօտ
գտնուի անոնց, եւ կը վախճամ թէ պիտի
սպաննուի անոնցմէ: Սպասեցի որ պատե-
հութիւնով մը խորհրդակցեմ ձեզի հետ թէ
ի՞նչ է լաւագոյն բանը զոր կրնանք ընել»:

«Լաւագոյն բանը», ըսաւ եպիսկոպոսը,
«ձէսփերը թողուլն է որ ինք որոշէ իրեն
համար»:

Կանչեցին ձէսփերը ներս, եւ խօսեցան
նիւթին վրայ: Նա անմիջապէս պատասխա-
նեց, «Ես հոս ծնած եմ: Այս մարդիկը որ
զիս սպաննել կ'ուզեն, իմ ժողովուրդս են:
Նոյն ատելութիւնն ունին Քրիստոսի եւ
քրիստոնէից դէմ, ի՞նչ ատելութիւն որ ես
ունէի անոր դէմ երբ դեռ զանկա ինձ Տէր
ընդունած չէի: Ուստի ես կոխ չունիմ ա-
նոնց հետ: Համբերութեամբ կը տանիմ ա-
նոնց դէպ վարժուեցին, եւ եթէ Տէրը կ'ու-
զէ որ մեռնիմ իրեն համար, ես աւելի
կ'ընտրեմ իմ բնիկ հողին վրայ մեռնիլ»:

Այս ժամանակէն տարի մը ետքը բնիկ-
ները ձէսփերի անունը կ'երգէին իրենց
պատերազմական երգերուն մէջ իբրեւ ի-
րենց մեծագոյն զիւցաղին անունը: Եւ
ահա ի՞նչպէս: Պարրաքա ազգը որոնց կը
վերաբերէր նա, դրացի ցեղի մը հետ պատե-
րազմ ունէր հարիւրաւոր տարիներէ հետէ:
Երկու ազգաց մէջէն ո՞վ որ դիրենք իրարմէ
զատող գծէն անցնէր, անմիջապէս մահուան
կը դատապարտուէր:

Գրեթէ տարի մը առաջ օր մը ձէսփեր
արիարար կտրեց անցաւ դիծը եւ ուղղակի
գնաց մտաւ պատերազմիկ ազգին վեհապե-
տին տունը: Զնա ողջունելով ըսաւ.
«Անունս ձէսփեր է: Պարրաքա ազգէն եմ.
եւ Աստուծմէ պատգամ մը կը բերեմ ձեզի
այսօր: Ծատ պարզ է այն: Աստուած կ'ու-
զէ որ ինծի եւ իմ գործակիցներուս համար
տուն մը բանաք, ուր աղօթքի ժողով մը
հաստատենք ձեր քաղաքին մէջ»:

Վեհապետը հիանալով տուաւ հաւանու-
թիւն, եւ ձէսփեր իսկոյն իրեն հետ բե-
րաւ քրիստոնեայ ընկերներու խումբ մը:
Երեք զիշեր աղօթքի ժողովներ ունենալէ
ետքը վեհապետին դնաց Աստուծմէ ուրիշ
պատգամով մը: Եւ պատգամը սա էր որ
խաղաղութեան բանակցութեան մասին, մէկ
կողմէն վեհապետը եւ անոր խորհրդական-
ները, եւ միւս կողմէն ձէսփերը եւ իր ա-
ղօթող խումբը:

Յերեկուան բանակցութիւններուն կը
յաջորդէին զիշերային աղօթքները որոնց
հետեւանքն եղան կարգադրութիւններ, ո-
րոնցմով մնայուն խաղաղութիւն հաստա-
տեցաւ: Այս պատմութիւնը բարի եպիս-
կոպոսը վերջացուց հետեւեալ խօսքերով.

«Դիցուք թէ մեր բարեկամները մեզի
ստակ տուած ըլլային հազար այսպիսի կա-
յաններ հաստատելու համար, որոնց ամէն
մէկը մէյմէկ ձէսփերը հանէր: Այն ատեն
կարող պիտի ըլլայինք սկսիլ տեսնել մեր
աւետարանչական դործին զազաթնակէտն
հասնիլը, որ է Աւետարանին յաղթանակը
Ափրիկէի կռապաշտ ազգերուն վրայ»:

«ԵՍ ԱՏԻԿԱ ՁԵՄ ՍԻՐԵՐ»

Չկայ բան մը որ այնքան խոր արմատա-
ցած ըլլայ մարդու մէջ որքան սիրելը կամ
չսիրելը այս կամ այն ուտեստը: Եւ սա-
կայն չկայ բան մը որ այնքան ընդհանուր
կերպով հիմնուած ըլլայ լոկ քմահաճօքի
վրայ: Ուտեստի քիչ նիւթեր կան որ բոլոր-
ովին վնասակար ըլլան: Եփելու մեթոտ-
ներէն ոմանք կրնան ինչ ինչ ուտեստներ
գժուարամարս ընել, բայց գրեթէ բոլոր ու-
տեստները, որք առողջապահութեան սկզբ-
բանց վրայ կը պատրաստուին, աղէկ են
իրեւել կերակուր եւ մենք մեծապէս կ'օգ-
տուինք կերակուրներու զանազանութիւն-
ներէն: Այնպէս ստեղծուած ենք որ կրնանք
ուտել ամէն տեսակ ուտեստ: Եւ բնական
այս օրէնքին համեմատ է որ աղայոց աւե-
լի աղատ կերպով եւ առատաձեռնութեամբ
ուտելիք կու տանք երբ աղայ հանած են:
Պատճառը սա չէ՝ թէ կաթ եւ մանուկներու
ուրիշ ուտեստներ պատրաստելը գժուար
է, ոչ: Մենք կրնայինք չարունակել այդ
ուտեստները եւ տալ տղայոց գիտական
սկզբանց համեմատ չափով ոսկոր, մկան եւ
արիւն շինող խտացեալ էութիւններ (փոփոս),
բայց տղայը պիտի չզարգանային ատոնցմով:
Անոնց ստամոքսները պիտի չաճէին եւ պիտի
չունենային մթերուած ոյժ եւ պիտի ունե-
նային քիչ կորով: Բայց մարդիկ կան որ
թէեւ առ հասարակ խելացի են, բայց ցկեանս
կը սահմանափակեն իրենց ուտեստին անսակ-
ները: Եթէ մանկութեան ատեն հակակրու-
թիւն մը ունեցած են ոչխարի մսի, կաղամ-
բի կամ աղցանի դէմ, հզորագոյն յորդոր-
ները եւ զրգիռները չեն կրնար յօժարեցնել
զանոնք ուտել այդ ուտեստները անոնց 40
տարեկան եղած ժամանակը, թէպէտ նոյն
իսկ այս կամակորութիւնը զիրենք անհա-
ճոյ կ'ընէ տան մէջ միւս գտնուողներուն:

Իրաւ է որ կը գտնուին այնպիսիներ ո-
րոնք անձնապէս կամ ժառանգականապէս
արտառոց բնութիւն կը ցուցնեն այնպէս որ
ինչ ինչ ուտեստներ թոյն կ'ըլլան իրենց,
կամ վատառողջութիւնը կամ չարաչար դոր-
ծածուած առողջական վիճակ մը յառաջ
բերած են իրենց վրայ այն անտանելի տկա-
րութիւնը, որ է գժուարամարսութիւն:
Բայց եթէ մէկը զատէ փորձեալ վնասակար
ուտեստները իր ուտելու կերակուրներէն,
յերեւան պիտի գայ երկայն կամ կարճ ցանկ
մը ուտեստներու զորս չուտեր ոչ ուրիշ
պատճառաւ, այլ այն պատճառաւ որ չու-
զեր ուտել: Այս անմտական ընթացքը ոչ
միայն անձին կը սեպականուի, այլ ժա-
ռանգութեամբ ալ կ'իջնէ որդւոց որդի:
Օննիկ ինչո՞ւ համար իր չսիրած կերակուրն
ուտէ: Պարտի ուտել վասն զի զանազան-
եալ ուտեստը աւելի քաջառողջ կ'ընէ զնա,
վասն զի իր փոքրածակը աւելի չափաւորու-
թիւն կը ստանայ, վասն զի աւելի քիչ են-
թակայ կ'ըլլայ հիւանդանալու երբ ընտա-
նեկան յարկէն մեկնելով ուրիշ տեղ երթայ
եւ փոխուին կերակուրի տեսակները, եւ
վասն զի այդ կերպով զերծ կը մնայ շատ
մը նեղութիւններէ երբ չափահաս եղած ա-
տեն դուրս ելլէ ընտանիքին մէջէն եւ
հրաւիրուի սեղանակից ըլլալ ուրիշ տեղ մը
եւ կամ բնակի պանդոկի մէջ ուր ուրիշ-
ներու հետ ուտելու ստիպուի: Երիտասարդ-
մը պատմեց թէ ի՞նչ գժեղակ վիճակի մէջ
ինկաւ երբ անգամ մը հիւր եղաւ տեղ մը
եւ հում ոտտէներ բերուեցան իր առջեւ:
Հպարտութիւնը չէր թողուր մերժել զա-
նոնք, բայց զանոնք փորձելու երկիւղը կը

տագնապեցնէր զինքը: «Ո՛րչափ կ'ուզէի որ մայրս ինծի սորվեցուցած ըլլար հոգի ոստրէներ ուտել երբ տղայ մըն էի տան մէջ: Փորձեցի մէկը, եւ զրեթէ կը մեռնէի զայն կլլելու ատենս, վասն զի ինծի մուկի պէս կ'երեւնար այն ոստրէն: Սակայն սորվեցայ դասս, եւ հիմա կը ջանամ առջեւս դրուած ամէն բան ուտել:»

Երբ չափահաս մը հիւանդանայ, առ հասարակ կարելի է զնա համոզել որ իրեն օգտակար ընտրելագոյն ուտեստը առնէ, բայց դժուար է համոզել տղայ մը: Եթէ տղան սովորած է ուտել երբ եւ ինչ որ ուզէ, եւ անձամբ որոշել իր ուտելիքը, չկրնար ակնկալուել որ հաւանի առանց նեղութիւն տալու ուտել իրեն համար սահմանուած կամ օգտակար կերակուրը: Եւ շատ մը խեղճ պզտիկներ աւելի ողբերգութիւն ցուցած են գաւաթ մը կաթի դէմ կռուելու մէջ քան զոր ցուցած են զեղօրէից դէմ կռուելու մէջ, մինչ երբեմն նոյն իսկ կեանքը կախեալ է պատշաճ ուտեստ առնելէ:

Ոեւէ չարիք վերցնելու մի միայն գոհացուցիչ եղանակն է սկսիլ բուն աղէն եւ անհատէն: Այս է կերպը որով ուտելու մասին գէշ եւ յիմարական ունակութիւնները կրնան բուժուիլ: Տղայոց պէտք է սկիզբէն քիչ քիչ ուտելու վարժեցնել միս, բանջարեղէններ, պտուղներ, ընդեղէններ, աղցաններ եւ նոսր ապուրներ: Մանուկի մը հնա՞ր է սորվեցնել օ՛րէլ (վարսակի ալիւրէ ապուր) ուտել: Այո, ընտանիք մը «պատիժ» կը կոչէր այդ ապուրը կերցնելու Բայց տղաքը վերջապէս համոզուեցան զայն ուտել չարածը երկու երեք անգամ: Ժամանակ մը ետքը սովորեցան անոր եւ սիրեցին ալ, եւ հիմա օ՛րէլ եւ ուրիշ նմանօրինակ իրենց անհաճոյ ուտեստներ ախորժակով կ'ուտեն: Վարժուեցան լուրիս եւ բակլայ ուտելու, մէկ անգամուն երկու երկու հատ տալով, ապուրները՝ մէկ-մէկ թէյի դգալ եւ հոգի ոստրէներ՝ կէս կէս հատ: Այս մեթոտով անոնք անսովոր կերպով առողջ եղան, թէպէտ անոնցմէ երկուքը առաջները ստամոքսի տկարութեամբ նեղուեցան: Հաճելի տղաք էին անոնք երբ հիւր երթային, վասն զի յօժարութեամբ կ'ուտէին ինչ որ իրենց առջեւ դրուէր, եւ «հիւանդութեան ատեն շատ զիւրաւ կառավարուող տղաքն էին իմ խնամածներուս մէջ»: Այսպէս վկայած է կիրթ հիւանդապահ մը:

Մենք չափահասներս ազդու օրինակ մը դնենք ջանալով յաղթել մեր ճաշակի արտաոց ձեւերուն, եւ մեր կերակուրը հրապուրիչ կերպով պատրաստելով, ուտենք, վասն զի անշուշտ մեր օրերը, երկայն կամ կարճ, աւելի զուարթ պիտի ըլլան, մեր մարմինները աւելի աղէկ պիտի սնանին եւ մեր ընտելութիւնները աւելի քաղցր պիտի ըլլան քան զոր պիտի ըլլային, եթէ շարունակէինք տեղի տալ մեր երկար ժամանակէ հետէ տաժած քրտնաճոցներուն եւ ըսէինք «Ես ասիկա չեմ սիրեր»:

ՀԻՍՏՈՐԻԱԿԱՆ ԿԵՐԱԿՐԵԼ

Այնպիսի բաներ որոնք կրնան չնչին թուիլ առողջ, անձի համար, շատ անգամ մեծագոյն կարեւորութիւն ունին այնպիսի համար որ հիւանդութեան բերմամբ բանտուած է իր անկողին մէջ: Հիւանդապահին մանրամասնութեանց մէջ ցուցած անփոյթ եւ կամական զանցառութիւնը կըր-

նայ ըլլալ որ հիւանդին ունեցած քչիկ մը ախորժակին ալ անհետանալուն պատճառ ըլլայ, մինչ ընդհակառակն, եթէ խնամով հոգ տարուի մանր եւ չնչին համարուած բաներու, կրնայ ուտելիքի փափաք արթննալ հիւանդին մէջ, եւ հետզհետէ հաճոյալից եւ կանոնաւոր ախորժակ մը յաջորդել:

Հիւանդին ուտելիք տալէ առաջ պէտք է լաւ մը լուալ անոր երեսը եւ ձեռուները: Ժամանակի ճշդութիւն եւ կանոնաւորութիւն պէտք է այնպէս ճշդութեամբ պահել հիւանդին ուտելիք տրուելուն մէջ ինչպէս անոր դեղ տրուելուն մէջ:

Հիւանդին տրուելու կերակուրին պատշաճ քանակութիւնը եւ նոսրութեան չափը բարեք զիտողութիւն եւ հոգածութիւն պահանջող բաներ են: Կաթը, մալեղը, նոսր ապուրները, մսի ջուրը, եւ գրգռիչները այնքան նոսր ըլլալու չեն, այսինքն՝ անոնց մէջ այնքան ջուր խառնուելու չէ որ հիւանդը ձանձրանայ կուլ տալէ, եւ ա՛լ չառնէ տակաւին սնունդ առնելու: չափ հաստատուն նիւթ ներս չընդունած:

Տաք կերակուրները շատ տաք տրուելու են եւ պաղ ուտեստները շատ պաղ: Գաղջ ուտեստները անախորժ կ'ըլլան: Տաք ըմպելի կամ կերակուր տալու ժամանակ նախ պէտք է լաւ մը տաքցնել պնակները: Չկերուած ուտելիքները, պարապ պնակները կամ կիսով չափ դատարկուած գաւաթները եւ բաժակները երբեք պէտք չէ թողուլ հիւանդին աչքին առջեւ կամ մօտերը:

Նոյնչափ կարեւոր է բոլոր ուտելիքները հրապուրիչ ընել արտաքին երեւոյթով ալ: Ըստ կարի յոյժ սիրուն յախճապակներով եւ միայն ամենամաքուր ճերմակեղէն սպասներով մատուցանելով:

Կերակուրը յաճախ անախորժ կամ զրգուելի կ'ըլլայ չափէն աւելի իւղոտ ըլլալով: Այս մասին շատ կ'առարկուի մտով ապուրներու դէմ: Ոչխարի մսի եւ վառեակի մսի ջուրի վրայ ապուր եկուած ժամանակը հիւանդին առջեւ հանուելէ առաջ պէտք է քանի մը անգամ իւղը առնել ապուրին երեսէն: Իւղին վերջնական հետքը կրնայ վերցուիլ ծծուն թուղթ կամ պատառ մը հաց դպցնելով ապուրին երեսին:

Երբ ախորժակը կը տկարանայ, իմաստութիւն չէ առաջուց հիւանդին հարցնել թէ ի՞նչ կ'ուզէ ուտել: Շատ անգամ անակնկալն է որ ախորժակի կու գայ:

Եթէ հնար է, հիւանդին սենեակէն հեռի պահելու է կերակուրին հոտը երբ կ'եփուի, եւ կերակուր պատրաստելու յարակից ձայները: Հիւանդապահը պէտք չէ որ կերակուրին համը նայի հիւանդին ներկայութեանը, ոչ ալ անմաքուր ձեռուներով մատուցանէ զայն:

Հիւանդները կրնան այնչափ տկար երեւնալ որ այսպիսի մանրամասն բաներ չեն զիտեր կարծուի, մինչ ընդհակառակն լոկ անոնց վրայով խօսուելին անգամ աւելի կը հիւանդացնէ զանոնք յաճախ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱՂՏԵՂՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴՐԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Պերլին յաջողութեամբ լուծեց կոյուղիներու խնդիրը, կ'ըսէ Լոնտոնի Հէլէն Նէլը: Մինչեւ իբր քառորդ դար առաջ կոյուղիներու գործը նախնական սովորութեանց համեմատ կ'ըլլար: Բայ ճամբաներ, գէշ շինուած եւ ոչ այնքան զառիւ վար, կ'երկնային շատ փոզոցներու մէջէ եւ ի վերջոյ կը թա-

փէին Սփրէ գետը, որուն ջուրերը այսպէս ապականուելով տարափոխիկ հիւանդութիւններու պատճառ կ'ըլլային: Յանձնախումբ մը, որ կարգուեցաւ որպէս զի այլեւայլ երկիրներ եւ մասնաւորապէս Անգլիա այցելելէ ետքը գործնականապէս ուսումնասիրէ այլեւայլ կերպերը, իր կարծիքը յայտնեց թէ պէտք է աղտեղութիւնները երկիր պարարտացնելու գործածել քաղաքէն բաւական հեռի արտերու մէջ: Տափարակութիւնը դաշտին, որուն վրայ Պերլին շինուած է, աղտեղութեան վաղելուն արդելը է ծանրութեան սկզբունքով, ուստի հարկ դատուած է շոգեգործի միջոցաւ մղել զայն: Սոյն պատճառաւ բոլոր աղտեղութիւնները չեն կրնար ամբողջովին մէկ տեղ մը հաւաքուիլ, վասն որոյ որոշուեցաւ քաղաքը տասներկու մասի բաժնել: Արտերուն եօթը ուր թափուեցան աղտեղութիւնները, լաւ յարմարեցան նպատակին: ասոնք որ միայն աւազախառն անմաքուր թիւն կը պարունակէին եւ առաջ միայն գաճաճ եղեւիններ եւ ցախենի կը բուսցնէին, այժմ բարեբեր դաշտերու փոխուած են: Ականներու եւ կոյուղիներու աղտեղութիւններուն միջոցաւ պարարտացնելու յարմար հողերուն ամբողջութիւնը 22,000 անգղ. արտավար է, որուն 11,000 արտավարը պէտք է առ այժմ: Հետագայն Պերլինի արտերուն վրայ Տր. Լէկի գրածէն քաղուած է:

«Վնասակար աղբեղութիւն տեսնուած չէ ականներու աղտեղութիւնով աղբուած արտերու բնակիչներու առողջական վիճակին վրայ, եւ իրօք անոնց մէկ քանիներուն վրայ, ինչպէս Պլանքէնպուրկի եւ Մալսոյի մէջ, քաղաքացիք քանի մը հիւանդանոցներ շինած են հիւանդութենէ ապաքինուողներու, հիւճախտաւորներու եւ տղաբերքէ ելած կանանց համար, եւ կը թուի թէ հիւանդները այնպէս կը զօրանան կը դարգանան անոնց մէջ՝ ինչպէս պիտի զօրանային ոեւէ ուրիշ տեղ:

«Թէ արդեօք ժանտառենդի եւ հնտախտի սերմերը հողէն աղտեղի ջուրերուն կ'անցնին, բնապէս հետախուզութեան նիւթ եւ դած է: Պաթէթեալական շատ քննութիւններ որոնց նպատակն է մասնաւորապէս լուծել այս խնդիրը, ժխտական պատասխան տուած են սոյն հարցին: Մինչեւ 1892, աղտեղի ջուրով աղբուած արտերու մէջ աշխատող գործաւորները, նշանաւոր կերպով զերծ էին ժանտառենդէ, թէպէտ 1889ին նոյն իսկ Պերլին սաստիկ տարափոխիկ մը հարուածը կրեց: 1892ին քանի մը դէպքեր պատահեցան արտերու վրայ աշխատող գործաւորներու մէջ, որոնք արտերէն հոսող ջուրերէն շատ կը խմէին: Բայց այս դէպքերուն մէջ վարակման ուրիշ պատճառներ ալ կային անշուշտ: Գոհացուցիչ է լսել թէ Պերլինի այդ կերպով աղբուած տեղերուն, որոց համար ի հարկէ անգլին ծախքեր եւ դան շատ տարիներ, ծախքերը գոցուած են ելած արգիւններուն ծախուելովը, միայն մէկ տարուան մէջ (1889) ծախքէն աւելցած չահը 11,511 անգղ. ոսկիի հասած է:»

ՀՐԱԲՈՒԻՒ ՄԸ ԲՈՐԲՈՔՄԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ (ՀԵՐԵՐԷ Հ. ՍՊԷՆ)

Հետագայն Արեւմտեան Հնդկաստանի մէջ հրաբուխի մը բորբոքման պատմութիւնն է: Ինչ ինչ տեղերու մէջ սոսկալի բան ըլլալու է ումակոծութիւնը: Տեսած եմ երկրներ, երբեմն հարթ մակերեսով եւ մշակեալ, որ հիմա ծածկուած են խոշոր խորտ-

ուրորտ քարերով, այնպէս որ մէջերէն քա-
լողը զօրութեամբ ճամբայ կրնայ գտնել: Քա-
րերէն չափը չորս հինգ ոտք լայնք ունին: Նա-
րկաւ ասոնք խոշոր քարերն են միայն, մանրերը չափոնց թաղուած են հողին ներ-
քեւը:

Քարերը կը թուի թէ ամէնքն ալ բոր-
բորման միջոցին երբեմն հոս երբեմն հոն
ինկած են: Առաջին անգամ ծուխ արձակ-
ուելէն քիչ ետքը սեւամորթ տղայ մը այծեր
կ'արածէր լեռան կողմին վրայ: Ես յաճախ
տեսած եմ այդ տեղը: Յանկարծ փոքր քար
մը ինկաւ տղին մօտը, յետոյ ուրիշ քար
մը: Տղան կարծեց թէ իր խաղի ընկերները
իրեն կը նետէին այդ քարերը մայրաքանդակ
մէջէն: Ուստի ինքն ալ իբր թէ փոխադար-
ձաբար անոնց նետել սկսաւ: Բայց կռուին
կողմերը անհաւասար էին: Վասն զի լեռն
էր որ իրեն կը նետէր քարերը: Ուստի շու-
տով փախաւ այն տեղէն սարսափահար,
այծերը իրենց ճակատագրին թողուով:

Տեղս չնեղեց այս մեծ բորբորման պատ-
մութիւնն ընել, թէ ո՛րչափ մշակուած եր-
կիրներ բոլորովին աւերուեցան քարերու
տարափէն, եւ, որ յոռեգոյնն է, ինչպէս
յիսուն կամ դուցէ հարիւր անձինք սպան-
նուեցան անոնցմէ, եւ շատ թուով արջառ-
ներ եւ ձիեր: Ինչպէս լավան հոսանքին
ընթացքը կասեցուց, անոր առջեւ իբրեւ
պատուար կենալով եւ զայն փոխարկեց եւ
ապող լիճի մը, որ ամիս մը յետոյ պատ-
ուարները պատռելով հովիտն ի վար խու-
ժեց եւ ողողեց սեւամորթներու ամբողջ
գիւղ մը: Ինչպէս մոխիրները հինգ վեց հար-
իւր մղոն հեռի տարուեցան դէպ ի ծով, եւ
Պարպատոս, ութսուն մղոն հեռին, մթնցաւ
այդ մոխիր ամպէն, այնպէս որ ընակիչնե-
րը պէտք ունեցան կէսօրուան ատեն խա-
րափելով հանել իրենց ճամբան եւ ճրագ
վառել իրենց բնակարաններուն մէջ: Ինչ-
պէս կը լսուէին պայթման ձայները հարիւ-
րաւոր մղոններով հեռիէն, եւ կարծուեցաւ
թէ մեծ նաւատորմի կամ բանակի մը ար-
ձակած թնդանօթներու գոգիւնն էին ա-
նոնք:

Բայց մէկ բան ըսելու եմ: Երբ հրաբու-
խին բորբորումը անցաւ, եւ մարդիկ կա-
րող եղան նորէն լեռն ելլել, տեսան որ ամ-
բողջ հրաբերանը փոփոխութիւն կրած էր:
Փոխանակ ծխացող կոնին, ջուրի լիճ մը
կար ինը հարիւր ոտք վարը, որ կը լեցնէր
բոլոր խորխորատը, այնքան խորունկ որ
ոչ ոք կարող եղած է երբեք չափել զայն:
Բաց աստի, գտան նոր հրաբերան մը աւելի
մեծ որ ձեւացած լիճէն բարակ պատով մը
միայն կը բաժնուէր: Այս նոր հրաբերանը
գրեթէ մէկ մղոն երկայն, երեք քառորդ
մղոն լայն եւ ութ հարիւր ոտք խոր էր:
Քովերը պարսպի կը նմանէին: Խորխորատը
ձեւացած էր մեծ պայթիւնով:

Ես երկու հրաբերաններուն մէջտեղը կայ-
նեցայ, եւ վար անոնց մէջ նայեցայ: Նորը
հիմա կանաչ եւ գեղեցիկ է, մէջը բուսած
են մացառներ եւ պտերներ (էյբէլի օլն) եւ
չտեսնուիր կրակի նշան: Բայց հինը սոս-
կալի խորութիւն ունի եւ քաղ կանաչ ջուր,
որուն մէջէն միշտ պղպշակներ վեր կ'ելլեն
եւ պատուելով ծծումբի գոլորշի կ'արձակեն
ջուրին երեւէն: Երբեմն հովը այս գոլորշի-
ները կը տանի մերձակայ պարտէզները եւ
բանջարանցները մինչեւ մղոններով հեռին,
իբր թէ բնակիչներուն հասկցնել ուղեւով
թէ հին կրակները դեռ չեն մարած: Կը յու-

սամ թէ երկար ժամանակ պիտի անցնի
մինչեւ որ նորէն բորբորում տեղի ունենայ:

ՅԱՐՄԱՐ ՈՒՏԵԼԻՔ

Յարմար ուտելիք եւ թէ ինչ տեսակ ըւ-
լալու է եւ ինչ քանակութեամբ առնուելու
է, ընտրելու ատեն ըստ մեծի մասին ի հա-
շիւ առնել պէտք է անձին տարիքը, ան-
հատական կազմուածքը, գործը, կեանքի
ուճակութիւնները, եւ քիչ մ'ալ կլիման
որուն մէջ կ'ապրի նա: Տասներկուքէն մին-
չեւ տասներեք տարեկան առողջ տղայ մը
որ արագ կ'աճի եւ լաւ մարմնամարզ կ'ընէ,
կրնայ միջակ հասակը անցնող մարդու մը
չափ կերակուր ուտել եւ մարսել:

Առողջութեան ատեն ախորժակը կրնայ
լաւ առաջնորդ համարուիլ: Եւ տղան հա-
զիւ ուրեք չափազանց կ'ուտէ եթէ շատ
կամաց ուտել սորված է եւ կատարելապէս
ծամել ամէն մէկ կուլ տրուելու բաժինը:

Դպրոցական տարիներուն մէջ մարմինն
աճումը շարունակ առաջ կ'երթայ, եւ ուս-
տի եթէ պատշաճ զարգացում պահուի, ու-
տեստը պէտք է առատ ըլլայ եւ այնպիսի
յատկութեամբ որ նոր հիւսկէններ չինէ եւ
տայ ոյժ եւ կորով տաքութեան եւ մկա-
նային գործունէութեան ձեւով:

Չափահասին կատարեալ ծանրութիւնը
սովորաբար իր կատարը չհասնիր քսանը-
հինգ տարեկան ըլլալէ առաջ, թէպէտ եր-
բեմն աւելի կանուխ պատահած է:

Երբ մարմինն աճումը եւ կենսական գոր-
ծարաններուն զարգացումը կատարելու
թեան հասնի, ուտեստը պէտք է լոկ հիւս-
կէններուն պատշաճ հաւասարակշռութիւնը
պահելու համար, մշուած նիւթին տեղը
նոր նիւթ դնելու, եւ վառելանիւթ հայ-
թայթելու համար ոյժի զարգացման նպա-
տակաւ:

Մարդ քանի՞ տարիքը աճէ եւ յաջողու-
թիւն գտնէ եւ զեղիւ ապրելու վարժուի,
աւելի քիչ մարմնամարզ կ'ընէ, եւ միեւնոյն
ժամանակ շարունակ կը փորձուի ուտել ինչ
որ պէտք չէ եւ ինչ որ անկատար կեր-
պով կը սպառի մարմինն մէջ: Բայց չափէն
քիչ ուտելն ալ չափազանց ուտելուն հա-
ւասար վտանգաւոր է: Երկու պարագային
մէջ ալ վտանգը աւելի կը ծանրանայ երկար
ժամանակ շարունակելով:

Ունակութեան զօրութիւնը այնպէս մեծ
է մարմինն զանազան գործարաններուն
վրայ, որ ստամոքսը եւ փորոտիքը սովո-
րաբար առանց մարսելու կը մերժեն դուրս
կը հանեն պատահական աւելորդ կերակու-
րը: Բայց եթէ մարդ ունականայ միշտ չա-
փէն աւելի ուտել, կը սովորի մեծաքանակ
ուտեստ մարսել: սակայն սաստիկ կ'աշ-
խատցնէ աւելորդը դուրս արձակող գործա-
րանները:

Շատ անգամ աւելորդ ուտեստը կը մթեր-
ուի մարմինն մէջ եւ հետզհետէ կը հաւաք-
ուի, մինչեւ որ կազմութիւնը կ'ապստամ-
բի եւ փոխումը եւ օրովայնալուծութիւնը
կ'ազատեն մարդը:

Չափազանցութիւն չէ ըսել թէ կերակու-
րի մասին գործուած սխալներէն կը ծագի
կէտէն աւելին այն հիւանդութիւններուն որ
կը գտնացնեն կեանքին միջին եւ վերջին
մասը:

ԹՂԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԶՆԱԿԱՅԻ ՀԱՅ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Խիստ գոհ եւ ուրախ ենք որ քանի տա-
րիներ առաջ եղած գծաթղթիւններն այժմ

անհետացած են, եւ եղբայրները իրարու
հետ սիրով միաբանած: Որչափ որ հնար է
կ'աշխատին եկեղեցւոյ մաքրութեանը հա-
մար, որպէս զի Գրիստոսի անուան չարա-
տաւորի: Ամէն անգամ պարտական կը զգայ
իւր շնորհաց չափովը հոգ տանիլ, եւ իւր տա-
ղանդն բանեցունել որպէս զի Տէրջը գործն
հսկայաքայլ յառաջանայ: Անոնք որ եկե-
ղեցւոյ անգամ են, միայն անոնք արտօնու-
թիւն ունին աղօթքի ժողովներուն առաջ-
նորդելու, աղօթելու, խօսելու, Աստուծոյ
խօսքը բացատրելու եւ յորդորելու: Ինչպէս
Առաքեալն ալ կ'ուսուցանէ ըսելով, «Բայց
դուք ընտիր ցեղ մըն էք, թագաւորական
քահանայութիւն, սուրբ ազգ, սեփական
ժողովուրդ մը, որ քարոզէք անոր առաքի-
նութիւնները, որ ձեզ խաւարէն իր սքան-
չելի լոյսին կանչեց»: Մեր եկեղեցւոյն սոյն
սկզբունքը շատ սիրելի եւ օգտակար է
թէ՛ մեզ համար եւ թէ՛ այլոց: Նաեւ Պօ-
ղոս առաքեալ կը գրէ (Ա. Կոր. Ժ. 7. 26, 31).
«Երբոր մէկտեղ կը ժողովուրդ, ձեզմէ ամէն
մէկը սաղմոս ունի, վարդապետութիւն ունի,
լեզու ունի, յայտնութիւն ունի, թարգմա-
նութիւն ունի. ամէնը շինութեան համար
թող ըլլայ: Ինչու որ ամէնքդ ալ կրնաք
մէկիկ մէկիկ մարգարէանալ, որ ամէնն ալ
սորվին ու ամէնն ալ միաթարուին»: Այս-
պէս ամէն անգամ կը զգայ իւր պարտա-
նութիւնը թէ Տէրը մեզ դրած է իւր
այգւոյն մէջ հաւատարիմ մշակներու նման
գործելու:

Արդէն բաժանման պատճառն եկեղեցիին
մաքրութեանը համար էր, եւ այլեւայլ ե-
կեղեցական խնդիրներ վէճի պատճառ եղան,
որով անմիաբանութիւն ծագեցաւ եւ ժա-
մանակ մը եկեղեցին անշատեալ մնաց մին-
չեւ որ հասկցուեցաւ իրարու նպատակ,
թէ այս եկեղեցին մաքուր եւ ճշմարտու-
թեան մէջ զօրաւոր ըլլալու է: Այսպիսի
բաժանումներ կային նաեւ առաքելոց ժա-
մանակ, ինչպէս կը տեսնուի Ա. Կոր. ԺԱ.
18, 19 համարներէն: Վերջապէս եկեղեցին
ճանչցած է իր պարտականութիւնը: Ուստի
խիստ շնորհակալ ըլլալու ենք Աստուծոյ
որ յաջողեց այս քրիստոնէական միութիւնը:

Կը զգանք թէ որչափ աղէկ արդիւնք յա-
ռաջ եկաւ սոյն միութենէն, որով նոր եղ-
բայրներ ունեցանք: Յիշաւի շատ սիրելի է
տեսնել որ եղբայրները սիրով եւ միաբանու-
թեամբ իրարու հետ կը բնակին: Ո՛րչափ
ջանալու ենք որ այս սէրը աւելի հաստատ-
ուի, զի Գրիստոսի առաջին պատուէրն է
մէկըմէկ սիրել: Նաեւ շնորհակալ ըլլալու
ենք անոնցմէ ալ որ ասկէ առաջ ջանացին
միութիւն ընել: Անոնց եւս ուրախու-
թիւն է լսել որ իրենց փափաքները լցուած
են: Եւ վերջապէս կը տեսնեն թէ ո՛րչափ
արդիւնք յառաջ եկած է եւ իրենց աշխա-
տութիւնները պարագայ չեն եղած: «Հացդ
ձգէ ջրոց երեսը, մի կարծեր թէ ընկղմի»,
թէեւ ուշանայ արդիւնքը, անպատճառ
գտնես պիտի: Նաեւ ո՛րչափ սիրելի է մեզ
լսել ուրիշ եկեղեցիներուն յաջողութիւնը
որք կը ջանան միաբանութեամբ Աստուծոյ
գործը գործել: Անշուշտ ամէն եկեղեցի
պարտականութիւնն է իւր լոյսը տալ խա-
ւարի մէջ եղողներուն, եւ իւր մաքրու-
թիւնը անարատ պահել աշխարհի աղտեղու-
թենէն: Ի՞նչ կ'ուսուցանէ մեզ Պողոս ա-
ռաքեալ երբ կ'ըսէ, «Ուստի, սիրելիք, ո-
րովհետեւ մենք աս խոստումներն ունինք,
մեր անձերը մարմինի ու հոգիի ամէն կերպ
պղծութենէն մաքրենք, եւ սրբութիւնը

կատարելագործենք Աստուծոյ վախովը» (Բ. Կոր. Է. 1)։ Ահա եկեղեցւոյն հաստատուն կապը որ է եղբայրական սէր առ միմեանս եւ առ Բրիտանոս։ Սիրոյ Աւետարանին Թովաննէս առաքելալ Սուրբ Հոգիով կը հաղորդէ մեզ։ «Ահա քիտենք որ մահէն կեանքի փոխուեցանք, ինչու որ եղբայրները կը սիրենք»։ Արդ եթէ կ'ուզենք անկեղծ Բրիտանոսայ մը, ճշմարիտ հաւատացեալ մը եւ եկեղեցւոյ ժրջան անդամ մը ըլլալ, պարտիմք իրարու վրայ արտանց սէր ունենալ։ Նաեւ պարտիմք եկեղեցւոյ մաքրութեանը համար նախանձաւոր ըլլալ։ Խնդրենք որ շուտ վերցուին բոլոր արգելքները եկեղեցեաց մէջէն, եւ վերջապէս ամէնքն ըլլան մի հօտ եւ մի հովիւ, ինչպէս մեր Տէրը մեծ եռանդով աղօթեց իւր հաւատացեալներուն համար (Յով. Ժ. 11, 21, 23)։ «Որպէս զի մէկ ըլլան, ինչպէս որ մենք մէկ ենք»։ որ իրենք կատարեալ ըլլան միութեան մէջ»։

Երզնկա ՄԱՐԿԱՐԻՈՍ Ա. ԳԱՅԻԿԵԱՆ

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԻՐԱԿՆՈՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ

Կիրակէ օր մը կէս օրուան ճաշէն վերջ երեք բարեկամներով այցելեցինք Չինացի երիտասարդաց կիրակնօրեայ դպրոցն ի Փիցպըրկ։ Ընդ ժամանակին հասած էինք, զի պաշտամունքը նոր սկսուած էր։ Առաջին անգամ հազիւ թէ կրցայ ծիծաղս բռնել ի տես այդ երկայնամազ մարդոց։ Անոնք ամենքն ալ երիտասարդ էին, կարծեմ 20էն մինչեւ 30 տարեկան։ Սակայն ճիշդ չկարողացայ իմանալ իրենց թիւը։ Դպրոցին տեսուչը մեզ ներկայացուց անոնցմէ ամենէն մեծին։ Եւ մենք հրաւիրուեցանք նստիլ եւ դիտել կամ մասնակցիլ պաշտաման։ Քանի մը երգերէ վերջ, մերթ Անգլիերէն եւ մերթ Չիներէն լեզուով, տեսուչը խօսեցաւ շատ համառօտ ճառ մը։ Եւ որովհետեւ անոնցմէ շատ քիչերը կը հասկնային Անգլիերէն լեզուն, փոխ-տեսուչը որ Չինացիներէն ամենէն մեծն էր թէ՛ տարիքով եւ թէ՛ գիտութեամբ, նոյնը կրկնեց Չինարէն լեզուով։ Յետոյ անոնք շարունեցան երկար գրասեղաններու շուրջը։ Եւ Ամերիկացի օրիորդներ, որոնք մեզի պէս նստած կը դիտէին, մօտեցան անոնց եւ սկսան սովորեցնել Անգլիերէն լեզուն։ Այլ կարծեմ խնդալու էի, երբոր տեսայ ութ տարեկան Ամերիկացի օրիորդի մը բերանը նայող դրեթէ 23 տարեկան Չինացի երիտասարդ մը, որ տակաւին նոր կը կարդայ քերականը։ Եւ դիտելի է Ամերիկացւոյն համբարատար ոգին այս ազնիւ գործին մէջ, թէ ինչպէս եւ ո՛րպիսի սիրով կը կրկնէ խօսք մը մինչեւ որ հասկնէ։ Դասատու օրիորդաց թիւը, որոնք միայն աստուածսիրութեան զգացումով կը յաճախեն այն տեղ սովորեցնելու համար, երբեմն տասն եւ երբեմն աւելի է, իսկ տարիքներն 8էն մինչեւ 20։ Երգեցողութեան ժամանակ զաշնակահար տիկինը ազնիւ եւ անձնուրաց Ամերիկուհի մ'է։ Դասէն վերջ դարձեալ երգեր երգուեցան, եւ քանի մը պատուէրներ տրուելէ վերջ պաշտամունքը վերջացաւ օրիորդաց «մնայք բարեաւ»ներու ահագին տարախէ մը ետք։

Ինծի ըսին որ այդ Չինացի պարոնները, որոնց մէջ կան Բերական, Ընթերցարան ու Աստուածաշունչ կարդացողներ, երբեք չեն սիրեր օրիորդներէ զատ ուրիշ որ եւ իցէ մէկէ մը դաս առնել։ Անոնք կը սիրեն

օրիորդներու բարեկամութիւնը, անոնց սիրուն ու անոյ խօսուածքը, եւ նայիլ անոնց գեղեցիկ դէմքերուն, ու Ամերիկացի օրիորդին ալ ուզածը մի միայն առիկա է։ այն է՝ տեսնել այդ փափաքը անհաւատի մը սրտին մէջ, քանի որ խօսքը եւ դործը Աստուծոյ շուրջը կը զառնայ եւ վախճանը հաւատալ է Բրիտանոսի եւ Անոր մեծ գործերուն։

Բարեսիրտ տեսուչը սակայն բարի նախանձով մը ուզեց մեզի ցուցնել իր արամադրութեան տակ եղած ուրիշ կիրակնօրեայ դպրոց մը աս տղայոց ու աղջկանց համար։ Ուստի առաջնորդեց մեզ նոյն շէնքին մէջ ուրիշ սրահ մը, ուր կային երկու տիկնայք եւ բաւական թուով մանչեր ու աղջիկներ, բոլորն ալ տասն տարեկանէն վար։ Հետզհետէ եկան ուրիշներ եւս ու պաշտամունքը սկսաւ աղօթքով մը, զոր միաբերան ըսին։ Եւ յետոյ սկսան երգել սքանչելի ներդաշնակութեամբ։ Յայտնի էր թէ երեք ջանք խնայուած չէր կրթելու համար այդ պղտիկները խօսելու եւ երգելու մէջ։ Ծառ պղտիկ օրիորդ մը նուագեց մեղեդի մը եւ յետոյ ամենքը միաբերան երկձայն երգեցին յորդորակը անա՛նկ յաջողակութեամբ մը որ արդարեւ գովեստի արժանի էր։ Ասկէց վերջ փոքրիկ տղայ մը քանի մը յորդորական խօսքեր խօսեցաւ իր եղբայրներուն ու քոյրերուն, եւ երբ վերջացուց, տիկնանքէն մին առաջարկեց որ կարդան անգամոց ցանկը, գիտնալու համար թէ ո՛վ բացակայ էր։ Հուսկ յետոյ բարեկամներէս մին հրաւիրուեցաւ խօսիլ այդ մատաղատի ունկնդիրներուն, եւ նա սիրով ընդունելով հրաւերը՝ խօսեցաւ համառօտիւ հետեւեալ նիւթին վրայ։ Բրիտանոս ձեզի բարեկամ եւ գործակից է։

Այս կարճ քարոզէն վերջ եւս երբ դարձեալ երգեր սկսան երգուիլ, անա անգիլէն տղայ մը իր գլխարկը բացած սկսաւ հաւաքել ներկայից նուէրները։ Չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ զգածուեցայ այդ տեսարանէն։ Երբ նա ինծի մօտեցաւ՝ ժպտեցանք իրարու, ու ես տուի իմ բաժինս այնչափ՝ որչափ որ տալ պէտք էր այդ առնին։

Պաշտամունքէն ետք մեր խնդակցութիւնը յայտնեցինք Տեսչին եւ տիկնաներուն, ու մեկնեցանք խոր տպաւորութիւններու տակ։

Ալլէկէնի փեն. ԱՐՏԱՔԵՍ Յ. ՔԵՕԼԵԿԱՆ
Օգոս. 8, 1896

ԱԶԴԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԲԱՐՁՐ. ՎԱՐՔԱՐԱՆ ՏՂԱՅՈՅ, ԻԶՄԻՐ
Սոյն վարժարանը կը վերաբացուի առաջիկայ սեպտ. 18/30ին։

Կ. պոլսոյ հայ ծնողաց ուշադրութեան կը յանձնենք վարժարանիս հետեւեալ առաւել-ւելաները։

(1) Եղան է ընկերական շրջանի։ Անցեալ շրջանի աշակերտներն էին 150էն աւելի, ազգաւ Հայ, Յոյն եւ Անգղիացի, քաղաքիս առաջնակարգ ընտանիքներէն։ Սա միջազգային ընկերական շփումը, լաւագոյն պայմաններու տակ, կրթիչ եւ բարերար ազդեցութիւն մը գործած է աշակերտաց վրայ։ Ամէն ազգ իր թերութիւնները եւ առաւելութիւնները չունի։ Եւրոպայէն եւ Տաճկաստանէն ուսուցչաց ընտիր խումբ մը միեւնոյն տան մէջ կը բնակի աշակերտաց հետ, ինչպէս նաեւ Տեսուչը իւր ընտանիքով։ Ասոնց մէկտեղ նստիլ, մէկտեղ խաղալ, մէկտեղ ուսանիլ, մէկտեղ ճաշելը՝

նկատելու բան մի է։ Բարեկիրթ Անգղիացիի մը լոկ տանը մէջ բնակիլը տղան կը բարձրացնէ։ Ինչ վարժարաններ ունին այս պատեհութիւնները։

(2) Նախնայել է Բրիտանոսի կրթարանի մը միջնորդութեամբ ազդեցութիւն ունի աշակերտի մը վրայ։ Այս վարժարանը կաւելի եղած ամէն խնամք կը տանի վարժարանի բարոյական մակարդակը վեր պահելու համար։ Վարժարանիս թէ՛ հաստատութեան նպատակն է այդ, եւ թէ՛ գոյութեան միակ սիւնը։ Չայս կ'երաշխաւորեն ուսուցչաց նկարագիրը, բարոյական մասնաւոր աշխատութիւններ, եւ խիստ հսկողութիւնը։ Ո՞ր ծնողք այսպիսի ժամանակ հոգ պիտի չընէ իր զաւկին բարքին։ Իզմիրի խաղաղ միջնորդութեամբ, վարժարանիս անգղ. տան մը յատուկ մաքուր միջնորդութեամբ, այս տարի նախանձելի բան մըն է ամէն զաւակի տէր ծնողաց համար։

(3) Վարժարանս նաեւ լեզուաբանութեամբ արեւ է։ Ո՞րչափ շուտ Անգղ., Գաղ., եւ Յունարէն կը խօսին հոն գացող աշակերտները։ Հոն գացողը մասամբ իւրեք Անգղիա, Գաղիա եւ Յունաստան գացած է։ Վարժարանիս լեզուն Անգղիարէն է։ Հոն կը տեսնես թէ ապուշ տղաքն ալ կրակի պէս Անգղ. կը խօսին։ Չըմոռնանք ըսել թէ հոն յաճախող ամէն ազգէ տղայ իր ազգէն պատուական ուսուցիչ ունի իր լեզուին համար։

(4) Գովելի է կրթական մակարդակը զոր ունի իբրեւ Բարձր. Վարժարան։ Կրթական ծրագիրը ըստ բաւականին բարձր է։ Ուսուցիչները կարող անձնաւորութիւններ են Անգղիոյ եւ Ամերիկայի ամենաբարձր համալսարաններէն եւ Տաճկաստանի Գովէճներուն լաւագոյն ընթացաւարտներէն։ Անցեալ շրջանին 13 ուսուցիչ ունէր, եւ մեծ հասոյթ ալ ունեցաւ։

Վարժարանս մեծահամբաւ եւ բարեյիշատակ Սպարթաքանի ոսկեճեղուն հսկայ տունն է։ Գիշերօթիկներու սեղանը եւ ննջարանները գոհացուցած է Իզմիրի փափկածաշակներն ալ։ Տպեալ ընդարձակ յայտադրերու հետ աւելի տեղեկութիւն կրնայ ստացուիլ միայն դիմելով առ Մ. Զ. Ս. Պարնըմ, խմբագիր Ա. Ե. Բ. Ե. Բ. Ե. Բ. գրատունը, Գարեգին էֆ. Գուշտուրաճեան, Ամերիկեան Խան։

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆ ԱՂԶԱՆՑ
ԻԶՄԻՐ

Այս վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 1ին (Ն. Տ.)։ Գիշերօթիկները պիտի վճարեն տարին 20 ոսկի, ցերեկօթիկները՝ 4։ Բարձրագոյն ուսումնարանի թոշակն է 4 ոսկի, միջնակարգինը 3, նախակրթարանինը 2, Յոյն մանկապարտէզինը 2։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ Օր. Մաքալըմ, Ամերիկեան Վարժարան Աղջկանց, Իզմիր։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նոր շրջանը սկսած է եւ կը շարունակուի կանոնաւորապէս։ Բոլոր հին եւ նոր աշակերտներէն կը խնդրուի անյապաղ ներկայ գտնուիլ։

Բ. ԶԵՅՊՈՐԸՐ
Գնորէն

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԳՈՍՏ. 31 ԸՍՏ ՅՈՒՆ. ԵՆ ԱՆԿԱՆ. 12 ԸՍՏ ԼԱՍՏ. 1896

ՁԱՐԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լոպանով իշխանին յանկարծական մահը ունէ փոփոխութիւն յառաջ չբերաւ Ձարին ուղեւորութեան ծրագրին մէջ: Ն. Վեհափառութիւնը կանչեց Արտաքին գործոց նախարարի օգնականը Մ. Շիշլին՝ անցնել իր հանգուցեալ պետին տեղը եւ իրեն հետ այցելել եւրոպական արքունիքներէն մէկ քանին: Կը ծանուցուի թէ Լոպանով իշխանին յաջորդը պիտի չանուանուի մինչեւ որ Ձարը իր պտոյտն աւարտելով Սբ. Փետրոսպոլսկ վերադառնայ: սակայն անկախութիւնը սա է թէ Ձարը պիտի ընտրէ Վիեննայի ուսական դեսպան ֆալինխսթ կոմսը: Լոպանով իշխանին մահուան պատճառաւ հրամայուեցաւ որ Բիւլլ քաղաքը չլուծաւորուի: Ձարը եւ Ձարուհին ներկայ եղան հանգուցեալ քաղաքագէտին համար եղած հոգեհանգստեան պաշտօնին: Սեպտ. 1ին Վեհափառութիւնները Տնիբեր գետին վրայ կեցող շոգենաւէ մը գիտեցին Բիւլլի մէջ հաւաքուած զօրքերու կարգ մը ռազմափորձեր եւ մինչեւ անցեալ ուրբաթ երեկոյ այդ քաղաքին մէջ մնացին: Ապա ճամբայ ելան Պրեպլա երթալու, ուր հասան յաջորդ օրը: Հետեւեալ հեռագրաւորերը կը հաղորդեն անոնց այցելութեան պատմութիւնը:

Կայարանին մէջ ընդունուեցան Գերմանիոյ Կայսրէն եւ Կայսրուհին, վարչապետ Հոհենլոհէ իշխանէն, Արտաքին գործոց նախարար Պարոն Փոն Մարշալէ, եւ քաղաքային եւ զինուորական պաշտօնատարներէն: Վեհափառութիւնները սիրով զիրար ողջագութելէ ետեւ բաց կառքերով դացին իրենց ընդունելութեան համար պատրաստուած պալատը: Ծամբուն երկու կողմը զօրքեր շարուած էին եւ ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ: Ձարը եւ Ձարուհին պահ մը հանգիստ առնելէ ետեւ այցելութիւն տուին Կայսեր եւ Կայսրուհոյն եւ անոնց հետ մէկտեղ դացին զինուորական փորձերուն հանդիսավայրը, ուր շքեղ զօրահանդէսի մը ականատես եղան: Երկու Կայսրերը մէկ կառքի մէջ բազմելով անցան զօրաց առջեւէն, զօրքերն ալ յետոյ երկու անգամ անցան Վեհափառութիւններուն առջեւէն: Գերման Կայսրը Արդ Նոնաճիգներուն, որ իր գունդն է, գլուխն անցնելով Ձարին ներկայացուց: Ձարն ալ յետոյ նոյն եղանակաւ Կայսրին ներկայացուց բրուսիական Նոնաճիգներու գունդը որուն պատուակալ պետն է ինք: Յետոյ Վեհապետները մէկտեղ ճաշեցին պալատան մէջ: Ապա Ձարը եւ Ձարուհին այցելութիւն տուին գերման իշխաններուն եւ իշխանուհիներուն: Ձարն առանձին այցելեց գերման վարչապետ Հոհենլոհէ իշխանին, Հոհենլոհէ ալ այցելեց Մ. Շիշլինի: Երեկոյին Ձարին եւ Ձարուհին ի պատիւ պալատական սեղան մը տրուեցաւ: Վիւհելմ Կայսրը ի պատիւ իր հիւրերուն՝ բաժակ առաջարկեց յոյժ ջերմ ուղեքնով մը եւ իր, Սիլեզիոյ նահանգին ժողովրդին եւ ամբողջ գերմանական ազգին կողմէ Ձարին շնորհակալութիւն յայտնեց անոր այս այցելութեան համար: Վիւհելմ Կայսրը, Ձարին խօսելով իրեւ խաղաղութեան պաշտպանի մը, յիշեցուց թէ ճիշդ հոն իրենց բարեկամութեան կապը ամրացուցած էին իրենց մեծ հայրը եւ մեծ հօր հայրը: «Աստուած

պահէ Ձարը եւրոպայի խաղաղութեան համար» ըսաւ Կայսրը եւ խմեց անոր ի պատիւ: Ձարը Փրանսերէն լեզուով պատասխանեց եւ ըսաւ, «Կը վստահացնեմ Ձեր Վեհափառութիւնը թէ ձեր եւ ձեր տան հանդէպ ներշնչուած եմ աւանդական նոյն զգացումներով որ իմ հօրս առաջնորդ եղան: Գերման Կայսեր եւ Կայսրուհոյն կենացը կը խմեմ:» Բաժակաճառերէն ետեւ նուագախումբը հնչեցուց Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ ազգային եղանակները:

Մեծ-դքսուհի Օլկա մանկիկը հարկաւ իր ծնողաց հետ է: Ձարը եւ Ձարուհին կիրակի ընտանեկան նախաճաշ մը տուին: Ներկայ եղան Կայսրը եւ Կայսրուհին: Երեկոյին մեծ հացկերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ Կայս. հիւրերուն: Սեղանին ներկայ էին 170 հոգի: Երկուշաբթի առաւօտ Ձարը եւ Ձարուհին եւ գերման Կայսրը եւ Կայսրուհին իրենց հետեւորդներով Պրեպլաւէ Կէօրից ուղեւորեցան ժողովրդին խանդավառ ցոյցերուն մէջտեղ: Նոյն Վեհափառութիւնները Կէօրից հասան Կէօրէն մէկ ժամ առաջ եւ կառքերով դացին ռազմափորձերուն տեղը մեծ զօրահանդէսին ներկայ ըլլալու համար: Զօրահանդէսը շատ յաջող եղաւ: Երկուշաբթի երեկոյ Ձարը եւ Ձարուհին ժամը վեցին գերման Կայսեր եւ Կայսրուհոյն, իշխաններուն եւ իշխանուհիներուն սիրալիր կերպով հրաժեշտ տալէ ետեւ մեկնեցան: Ուսումն քաղմութիւն հաւաքուած էր կայարանին մէջ եւ եռանդազին ծափահարեցին Վեհափառութիւնները: Ձարը պատուանշաններ շնորհեց Հոհենլոհէ իշխանին եւ Պարոն Փոն Մարշալի, գերման Կայսրն ալ Մ. Շիշլինի պատուանշան շնորհեց: Նոյն Տէպլէ Ալլէֆայէ Ցայլուէ Ձարին եւ Ձարուհոյն եւրոպական պտոյտին վրայ յօդուած մը գրելով կը շնորհակալու պետութիւններուն փոխադարձ յարաբերութեան բարեկամական բնութիւնը: Կը յայտարարէ թէ չկայ բան մը որ Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ արգելք ըլլայ իրենց շահերը խաղաղութեամբ պաշտպանելու փոխադարձաբար: Սբ. Փետրոսպոլսկի Սիլեզիոյ գիւղերը Վիեննայի եւ Պրեպլաւի այցելութեանց վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ օտար թերթերը իրաւունք ունին երբ կ'ըսեն թէ Ձարին եւ Ձարուհոյն պտոյտը բարեբաւտիկ դէպք մ'է, քանզի կը զօրացնէ սա ընդհանուր յոյսը թէ խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի Եւրոպայի մէջ: Ձարը եւ Ձարուհին Պրեպլաւէ Բիլ դացին շոգեկառքով: Անկէ ալ ուսական նոր կայս. զօրօսանաւով դացին Բոփէնհակ, ուր հասան չորեքշաբթի եւ պիտի մնան տասնեւհինգ օր: Նոյն զօրօսանաւով Սկովտիա պիտի անցնին եւ Վիլթորիա թագուհոյն այցելութիւն պիտի տան ի Պալմորը:

Ֆրանսացիները մեծ պատրաստութիւն կը տեսնեն իրենց օգոստոսեան դաշնակցին արժանավայել ընդունելութիւն մը ընելու համար: Բայց Նէպլէ Ֆրանսէ Փրէսէ կ'ըսէ թէ Երբեք Ձինակցութեան անդամներուն տեղեկութիւն տրուած է ուսեւֆրանսական զինակցութեան բնութեան վրայ, եւ թէ ինք կարող է յայտնել դաշնագրին պայմանները: Կ'ըսէ թէ Վաշնագրի գրաւոր է եւ Երբեք Ձինակցութեան դաշնագրին ոճով խմբագրուած է: Պաշտպանողական է լոկ, եւ կը ցուցնէ այն օգնութիւնը զոր երկու դաշնակիցները իրաւունք ունին իրարմէ ակնկալելու, եթէ Ֆրանսա կամ Ռուսիա յարձակում կրեն կողմէ մը կամ երկու կողմէ համահաւաստի:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ոսկեգրամի պաշտպան ժողովրդականներու համաժողովը որ գումարեցաւ յինտիանափոլիս՝ Միացեալ Նահանգներու նախագահական ընտրելի անուանեց Փամբը զօրավարը, որ ժամանակաւ Իլինոյի նահանգին կառավարիչ եղած է եւ բարի համբաւի տէր է իրեւ զօրավար Ամերիկայի քաղաքային պատերազմի միջոցին եւ իրեւ քաղաքագէտ: Գրեթէ 80 տարեկան է: Նոյն համաժողովը փոխ-նախագահ անուանեց Բէնթլըքի նահանգէն Մր. Պըքնը: Մր. Բիլլըքն կրնար նորէն նախագահական ընտրելի անուանուիլ, բայց ինք չընդունեց:

Վերմոնթի նահանգային ընտրութեան մէջ Հանրապետականները յաղթող ելան գրեթէ 40,000 քուէի մեծամասնութեամբ: Այդ նահանգին մէջ այսչափ մեծամասնութիւն երբեք վայելած չէր Հանրապետական կուսակցութիւնը:

Վարչաւա նահանգին կուսակալ Շուվալով կոմսը, որ առաջ Պերլինի ուսական դեսպան էր, ծանր հիւանդ է:

Իտալական պատուիրակութիւն մը Չէթինի գնաց ողջունել Էլէնի իշխանուհին, եւ Չէթինիցիներու պատուիրակութեան մը ընդունուեցաւ: Առաջնորդուեցաւ ուղղակի պալատը խուռն բազմութեան մը կողմէ որ պարգած էին մոնթենեկրեան եւ իտալական դրօշակներ: Նիքոլա իշխանը, Նափոլիի իշխանը եւ Էլէնի իշխանուհին պալատան պատշգամբ ելան, եւ ապա վար իջնելով եւ իտալացիներու եւ Մոնթենեկրոցիներու ուրախ բազմութեան հետ խանուելով խանդավառութեան ամենաջերմ ցոյցերու առիթ տուին: Իտալական պատուիրակութեան ի պատիւ հացկերոյթ մը տրուեցաւ, եւ երկու իշխանները ներկայ եղան: Նոր առնուած հեռագրի մը նախելով զրոյց կայ, թէ երբ ամուսնութիւնն ըլլայ, Ռուսիոյ Կայսրը հարսին վկայ պիտի ըլլայ, Գերմանիոյ Կայսրն ալ՝ փեսային: Կ'ըսուի թէ Ումպերթօ թագաւորը խնդրե է որ պսակի խորհրդին կարգինալ մը նախագահէ, եւ Վատիկանէ պատասխան ստացեր է թէ այդ կ'ըլլայ, եթէ ամուսնութեան հանդէսը Հռոմէ դուրս տեղի ունենայ: Ուստի եւ պսակի արարողութիւնը պիտի կատարուի պալատան մատրանապետին նախագահութեամբ:

Եգիպտական զօրքերու դէպ ի Տոնկոլա յառաջխաղացութիւնը յապաղեցաւ յորդանճիւններու պատճառաւ: Այդ կողմերը անճրեւն հազուադէպ է, եւ ամենէն ճերտեղացիները չեն յիշեր թէ երբեք այսչափ յաճախագէպ փոթորիկ տեսած ըլլան: Սակայն օղը պաղեցաւ անճրեւներէն եւ ցորենի եւ արմաւի հունձքերը առատացան:

Լի Հունկ Չանկ անգղիական Ամերիկայի Վանքուվըր նաւահանգիստէն դէպ ի Ձին ուղեւորեցաւ: Նիւ Եորքի մէջ ընդունեց պատուիրակութիւն մը եկեղեցականներու, որ օտար երկրի մէջ միսիոնարական գործ ունեցող ընկերութիւններու ներկայացուցիչներ էին: Մատուցին ասոնք ուղեքն մը, որով չինական կառավարութեան գովեստ կը կարգային այն պաշտպանութեան համար զոր միշտ կ'ընծայէ միսիոնարներուն: Լի Հունկ Չանկ յանուն Ձինու Կայսեր շնորհակալութիւն յայտնեց պատուիրակութեան, եւ ըսաւ թէ կառա-

վարութիւնը, օտարականները այդպէս պաշտպանելով, մի միայն իր պարտականութիւնը կատարած է: Լի Հունկ Զանկ գնաց Զօր. Կրանթի դամբարանը եւ պսակ մը դրաւ անոր չիրմին վրայ ի նշան այն անկեղծ յարգանքին զոր կը տածէ առ նախկին Նախագահն, որ պաշտօնէ քաշուելէն ետեւ Զին գնաց եւ հոն ծանօթացաւ Լի Հունկ Զանկի հետ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծ Եպարքոսը հեռագիր մը ուղղեց բոլոր նահանգները, որպէս զի քաղաքային եւ գիւղական իշխանութիւնք պահպանեն հանրային անդորրութիւնը: Ահաւասիկ այդ հեռագրին թարգմանութիւնը. «Անհաւանական չէ որ մէկ քանի հայ խռովարարներ մայրաքաղաքիս մէջ վերջերս իրենց յարուցած չիֆթուլիւնները գաւառներու մէջ ալ արծարծել աշխատին: Ուստի աւագ պարտականութիւն է որ քաղաքային եւ գիւղական այն կարգադրութիւններ որ տեղի պիտի ունենան՝ այնպիսի եղանակաւ մը ըլլան որ չիֆթուլեանց շարունակման եւ ծաւալման տեղի չթողուն: Եթէ ասոր հակառակը գործուի, այսինքն եթէ փութով չձեռնարկուի հեռացնել եւ բնաջինջ ընել խռովարարները եւ անտարբերութեամբ չարժեքով վնասներու եւ արկածներու պատահելուն առիթ տրուի, պէտք է հաստատ գիտնալ թէ քաղաքային եւ գիւղական ամենէն փոքր պաշտօնեայէն մինչեւ ամենէն մեծը ծանր պատասխանատուութեան ներքեւ պիտի մնայ: Եթէ այդպիսի յանկարծական չիֆթուլիւն մը ծագի, բնաւ թոյլ պիտի չտրուի որ ոեւէ մէկը միջամտէ նուաճման գործին որ կառավարութեան յատուկ է: Նոյնպէս թոյլ պիտի չտրուի որ այդ միջոցին սպանութիւններ, աւարտութիւններ եւ քաղաքներու աւերումներ եւ այդ կարգի բռնաբարութիւններ գործուին: Յարմար միջոցներով պէտք է ժողովրդին յորդոր կարգաւ եւ քարոզել որ իր գործով զբաղի եւ աստուածային հաճութեան եւ բարձրագոյն հրամանի հակառակող ամենափոքր ընթացքէն իսկ բոլորովին զգուշանայ: Սակայն եթէ, այդ խրատներուն չհնազանդելով, ժողովուրդը այդպիսի խռովութեան մը միջոցին միջամտէ նուաճման գործին որ կառավարութեան իրաւունքն է, կամ եթէ Մահմետականի եւ ոչ-մահմետականի կողմէ, ինչ դասակարգէ ալ ըլլայ, իրարու դէմ յարձակում տեղի ունենայ եւ այդ միջոցին կառավարական խրատներուն ականջ չկատուի եւ կայս. գիւղերուն ղէմ ղէնք քաշուի, պէտք է հաստատ գիտնալ թէ որոշուած է որ կայս. զօրքերը ղէնքով պիտի արգիլեն այդ կարգի անձերու միջամտութիւնը, ո՛վ որ ալ ըլլան: Այս կէտն ալ պէտք է ծանուցանել ժողովրդին՝ գաւառին տպարանէն հասարակութեան հասկնալի լեզուով յայտարարութիւններ պատրաստելով եւ գիւղերը ցրուելով: Վերջապէս տիրող խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը հաստատուն եւ տեւական ընելու համար տեղական պահանջներուն համաձայն տակաւին ինչ միջոցներ որ կան, առանց ժամանակ կորսնցնելու, պէտք է ի գործ դնել եւ բնաւ տեղի չտալ որ բարձրագոյն հաճութեան հակառակող ղէպքեր պատահին: Այսպէս կ'ազդարարուի եւ կը յանձնարարուի նախարարական յատուկ ժողովի մը որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրադէրով:»

—Կրետական լուրերէն կ'երեւի թէ կղզին աւելի հանդարտած է: Բնակիչները գոհ են ներմուծելի բարենորոգումներէն եւ սկսած են իրենց գործերուն պարագիւր: Կրետական ժողովը իր նիստերը վերսկսաւ ամսոյս 4ին:

—Պաշտօնեաներու ամսականները ժամանակին վճարելու գործը դիւրացնող սընտուկ մը հաստատել առաջարկուած էր Բ. Դրան: Այդ առաջարկն ընդունուեցաւ վեհ. Սուլթանէն եւ անուակին գործողութիւնները պիտի սկսին սեպտ. 1ին (Հ. Տ.): Գաւառներու եւ ծառաներու յուլիսի ամսականն արդէն տրուած է:

—Ելեւմտական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Բաքուի հասոյթը եւ կալուածական հասոյթներն առ հասարակ բարեօր մատակարարելու համար:

—Որոշուեցաւ երկու հաւաքիչ զրկել ամէն դաւառ, որպէս զի Բաքուի տուրքը գանձուի: Մահմաթները պիտի օգնեն անոնց, եւ յետամնաց այդպիսի տուրքեր գանձողները իրենց գանձած գումարին հարիւրին 2ը պարգեւ պիտի ընդունին:

—Եւրոպայէ հոս ճամբորդողները շատ անգամ հոս կու գան առանց իրենց անցագրերը վաւերացնել տալու (վեչ ընել տալ) իրենց տեղւոյն Օսմ. հիւպատոսին: Որոշուեցաւ որ Օսմ. հիւպատոսէն չվաւերացուած անցագրով հոս եկողներն այսուհետեւ չընդունուին Օսմ. երկիրներուն մէջ ըստ տրամադրութեանց անցագրի օրինաց:

—Կը յիշուի թէ Սիւրիոյ ծովեզերքը Լաթաքիայէ մինչեւ Եաֆա զինուորական քսան նոր կայան շինելու կարգադրութիւններ կ'ըլլան ժամանակէ մը ի վեր: Սայտայի կայանին շինութիւնն սկսած է: Ծախքը պիտի վճարուի երեւելի հարուստի մը անձնական քսակէն:

—Կայս. զիտարանը որոշեց տնօրինութիւններ ընել որ տէրութեան ամէն նահանգներէն հեռագրեր զրկուին օդին վիճակին եւ օդերեւութաբանական ուրիշ իրողութիւններու վրայ տեղեկութիւն հաղորդող: Առ այժմ այսպիսի հեռագրեր կու գան եւրոպական մայրաքաղաքներէն եւ Օսմ. քանի մը նահանգներէ միայն: Այսուհետեւ կը սպասուի որ նահանգներու Իրաքիէ վարժարաններու վարչութիւնները ջանան ամէն օր այսպիսի տեղեկագրեր զրկել կայս. զիտարանը:

—Ռումանական զեսպան Մ. Ճուվարա որ Պուրէշ գացած էր՝ ուրաթ մայրաքաղաք վերադարձաւ:

—Անգղիական զեսպան Սըր Ֆիլիփ Բըրի շարաթ կէսօրէն ետքը հոս ժամանեց արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով, կայս. րանին մէջ ընդ առաջ ելան անգղ. զեսպանատան պաշտօնէութիւնը, Մեծ Եպարքոսին եւ Արտաքին գործոց նախարարին ներկայացուցիչները:

—Թղթատարական վարչութիւնը կը կարծէ թէ, երբ թղթատարի ծախքը թեթեւցուի, մարդիկ աւելի նամակ պիտի գրեն եւ նամակատան հասոյթը պիտի աւելնայ: Ուստի կ'առաջարկէ փորձի համար իջեցնել ծովեզերեայ տեղեր զրկուած նամակներու թղթատարական ծախքը: Կ'ուզուի Օսմ. պետութեան ծովեզերեայ տեղերը զրկուած նամակներու ծախքը քսան փարա ընել, եւ լրագրերու ծախքը հինգ փարա: Այս ծախքը պիտի ըլլայ այժմանին կէսը: Առաջարկը Բ. Դրան մատուցուեցաւ:

—Անցեալ ուրաթ մայրաքաղաքս ժամանեց Եգիպտոսի խորվին եղապր Մէհմետ Ալի փաշա:

—Ռումանիոյ կառավարութիւնը ծանոյց թէ ռումանական հիւպատոսարանէն վաւերացուած անցագիր չունեցողները պիտի չընդունուին ռումանական նաւահանգիստները:

—Գահիրէի դատարանները 18 ամսուան բանտարկութեան եւ 25 ոսկու տուգանքի դատապարտեցին Գահիրէի մէջ հրատարակւող արաբերէն թերթի երկու խմբագիրներ որ անարգական յօդուածներ գրած էին: Անգղիոյ Թագուհւոյն դէմ:

—Գերմանիոյ կառավարութիւնը իր Լաբէյ անուն պահականաւը Մահմաթի վարչութեան ծախեց եւ անոր տեղ նոյն անուամբ նոր պահականաւ մը զրկեց հոս: Նոր Լաբէյը 535 տակառաջափ տարողութիւն եւ 80 նաւազ ունի:

—Իտալական Մեթիէ պահականաւին տեղ պիտի անցնի Կալէօ պահականաւը որ նաւահանգիստս ժամանեց: Կալէօ 435 տակառաջափ տարողութիւն եւ 100 մարդ ունի:

—Տիւրքիներու գաւառին մէջ գործող առաջին գումարտակին հրամանատարը կը տեղեկագրէ թէ Մագրաթգապի Տիւրքիները իրենց պետին խրատին անստով կայս. ներում խնդրած են եւ սկսած են իրենց գիւղերը վերադառնալ:

—Մայրաքաղաքիս մէջ վերջերս պատահած յուզման մասնակցողները հարցաքննելու եւ դատապարտելու համար կազմուած արտասովոր ատենան, կ'ըսէ Իբրահիմ, կը շարունակէ իր աշխատութիւնը եւ որոշած է հեռաւոր տեղեր զրկել գործ եւ ընտանիք չունեցող թէ՛ օսմ. եւ թէ՛ օտարահպատակ դատարկապորաներ:

—Ամաստանի շատնի կողմէ ձերբակալման հրամանագիր ելաւ երեք աղջիկներու դէմ, որոնք ամբաստանուած են թէ մասնակցած են մայրաքաղաքիս մէջ ծագած յեղափոխական վերջին շարժման եւ փախած են: Մին է ի Գումագփու բնակող Գաբրիէլի 22 տարեկան աղջիկը Զապէլ, երկրորդն է ի Սարեհար բնակող Նիկողոսի 21 տարեկան աղջիկը Յուլիանէ, եւ երրորդն է ի Ռումէլիսար բնակող Մարտիրոսի 22 տարեկան աղջիկը Ուլաննա:

Հայոց պատրիարքական տեղապահ հայրը, չըջաբերական մը զրկելով մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիները, հրաւիրեց ժողովուրդն հանդարտութեամբ իրենց գործերուն պարտապիլ, եւ կայս. կառավարութեան անհաճոյ ամէն գործէ զգուշանալ, եւ պատուիրեց շարունակ աղօթել վեհ. Սուլթանի կեանքին եւ արեւշատութեան համար:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Օգոստոս 31/12, 1896			
Գանձուիտ			49
Բումէլի երկաթուղի			96 75
Թաշվիլթ 2 Օսմանիյէ			80
ԴՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկին 100է			
Մէքիտիյէ	108 5	Ռումելի բուլ	89 20
Մէթալիք	98 30	Նարալէն	87 28
Պէշիք	102 25	Գրիմից	51 8
Ալթուլէք	103	Անգղ. ոսկի	110 4
Մանր արծաթ	103 15	Մանիթ թղթ.	8 64

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊԱ ՊՅՈՅՆՆԵՐ
Ֆինանսներու եղանակը, Ամերիկացի Խան